

สภาพพื้นฐานทั่วไปของ เขตบางขุนเทียน

เขตบางขุนเทียน เป็นส่วนหนึ่งของชานเมืองกรุงเทพฯ ซึ่งแบ่งพื้นที่ตามกอง
ผังเมือง สำนักงานปลัดกรุงเทพมหานครแล้ว จะแบ่งได้เป็น เขตชั้นในหรือ เขตเมือง
11 เขต เขตต่อเมืองหรือเขตชั้นกลาง 7 เขต และเขตชานเมืองหรือ เขตชั้นนอก
6 เขต โดยแบ่งตามลักษณะทางกายภาพของการใช้ที่ดินและความหนาแน่นประชากร
ดังนี้คือ¹

1. เขตชั้นใน เป็นเขตที่มีความเป็นเมืองชัดเจน มีความหนาแน่นประชากร
เฉลี่ย 38 คน/ไร่ 11เขตได้แก่

ฝั่งพระนคร	ฝั่งธนบุรี
- เขตพญาไท	- เขตธนบุรี
- เขตดุสิต	- เขตคลองสาน
- เขตห้วยขวาง	- เขตบางกอกใหญ่
- เขตปทุมวัน	
- เขตป้อมปราบ	
- เขตบางรัก	
- เขตพระนคร	
- เขตสัมพันธวงศ์	

¹ เป็นการแบ่งตามกองผังเมือง สำนักงานปลัดกรุงเทพมหานคร

2. เขตต่อเมือง เป็นเขตที่มีการผสมผสานกันระหว่างพื้นที่เมืองกับพื้นที่เกษตรกรรม บางส่วนมีความเป็นเมืองชัดเจน แต่บางส่วนก็ยังคงมีการทำเกษตรกรรมกันอย่างจริงจัง มีความหนาแน่นประชากรเฉลี่ย 6 คน/ไร่ (เขตชั้นกลาง 7 เขต) ได้แก่

ฝั่งพระนคร	ฝั่งธนบุรี
- เขตพระโขนง	- เขตบางกอกน้อย
- เขตบางเขน	- เขตภาษีเจริญ
- เขตยานนาวา	- เขตราชบุรีบูรณะ
- เขตบางกะปิ	

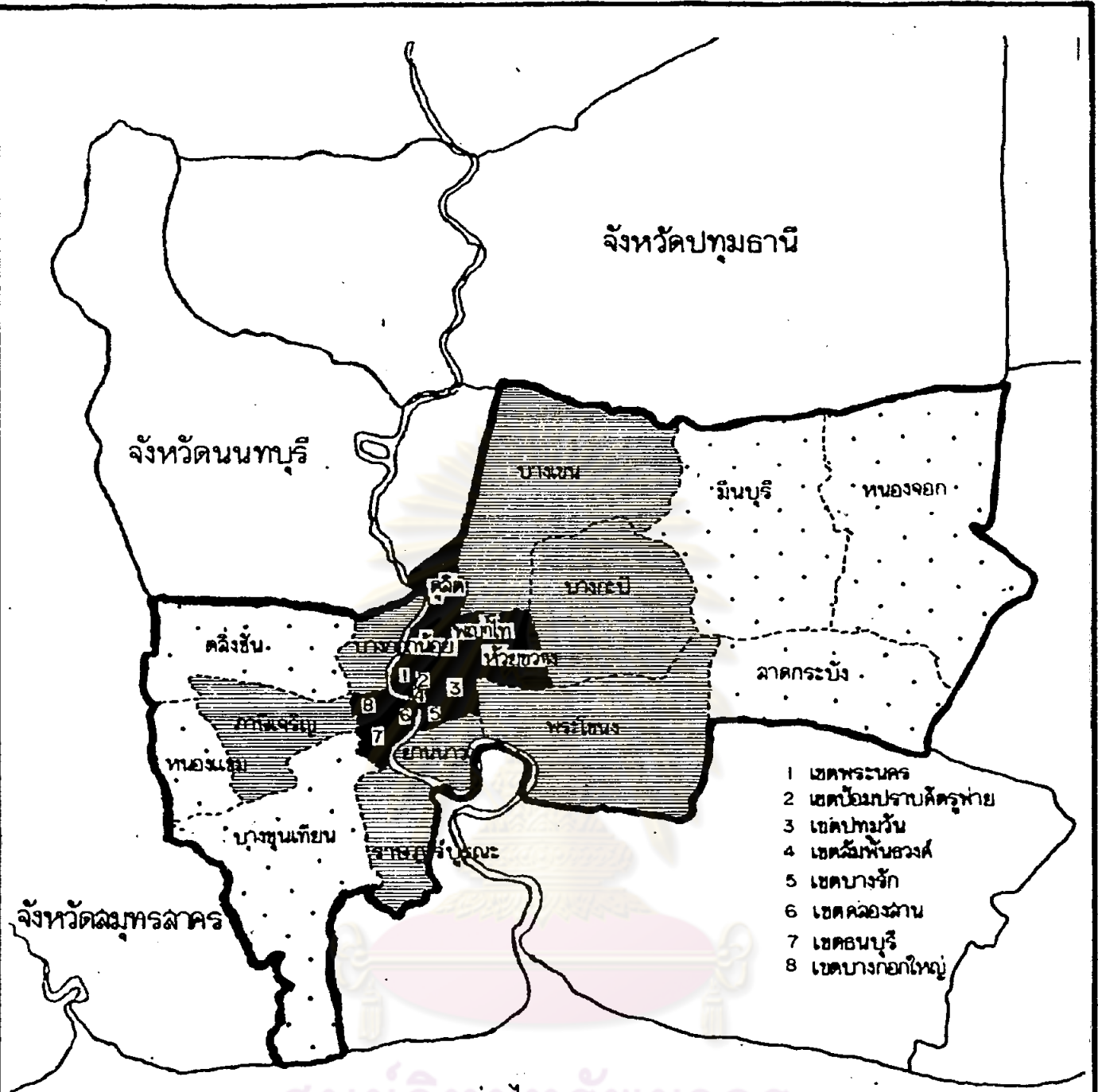
3. เขตชานเมือง เป็นเขตที่มีพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นเกษตรกรรม มีความเป็นเมืองน้อยมาก ความหนาแน่นประชากรอยู่ในกลุ่มความหนาแน่นต่ำสุด เมื่อเปรียบเทียบกับเขตชั้นใน และ เขตต่อเมือง โดยคิดเฉลี่ยเท่ากับ 0.9 คน/ไร่ (เขตชั้นนอก 6 เขต) ได้แก่

ฝั่งพระนคร	ฝั่งธนบุรี
- เขตมีนบุรี	- เขตบางขุนเทียน
- เขตหนองจอก	- เขตตลิ่งชัน
- เขตลาดกระบัง	- เขตหนองแขม

ในการสำรวจเพื่อจัดทำรายงานสำมะโนการเกษตร 2521 สำนักงานสถิติแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี ได้กำหนดเขตพื้นที่การเกษตรของกรุงเทพฯ ที่จะต้องทำการศึกษา 11 เขต¹ ได้แก่

- เขตตลิ่งชัน
- เขตบางกะปิ
- เขตบางขุนเทียน

¹ สำนักงานสถิติแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี, รายงานสำมะโนการเกษตร 2521 : กรุงเทพมหานคร, (กรุงเทพมหานคร : สำนักงานสถิติแห่งชาติ พ.ศ. 2521).

- 1 เขตพระนคร
- 2 เขตป้อมปราบศัตรูพ่าย
- 3 เขตปทุมวัน
- 4 เขตฉลิมพันธุวงศ์
- 5 เขตบางรัก
- 6 เขตคลองสาน
- 7 เขตธนบุรี
- 8 เขตบางกอกใหญ่

ศูนย์วิจัยทรัพยากร
 อ่าวไทย

แผนที่แสดง การแบ่งเขตชั้นใน ชั้นกลาง และ ชั้นนอก ของกรุงเทพมหานคร ัดัญลักษณ์

เขตชั้นใน
 เขตชั้นกลาง
 เขตชั้นนอก

กรุงเทพมหานคร
 เขต

แม่น้ำ
 แผนที่ 1
 0 2 4 6 กม.
 มาตราส่วน 1:200,000

ที่มา กองผังเมือง กรุงเทพมหานคร

- เขตบางเขน
- เขตพระโขนง
- เขตภาษีเจริญ
- เขตมีนบุรี
- เขตราชบุรีรณะ
- เขตลาดกระบัง
- เขตหนองแขม
- เขตหนองจอก

ส่วนการวางผังเค้าโครงการกรุงเทพมหานคร และปริมณฑลของสำนักผังเมือง
กระทรวงมหาดไทย ได้แบ่งพื้นที่กรุงเทพมหานครออกเป็น 2 ส่วน¹ คือ

1. พื้นที่ชั้นในซึ่งเป็นบริเวณตัวเมืองกรุงเทพมหานคร ได้แก่ บริเวณเขต
พระนคร บึงกุ่ม ปทุมวัน บางรัก สัมพันธวงศ์ ยานนาวา พญาไท ดุสิต
ห้วยขวาง ธนบุรี คลองสาน บางกอกใหญ่ บางกอกน้อย และบริเวณบางส่วนในเขต
บางเขน บางกะปิ และพระโขนง

2. พื้นที่ชั้นนอกซึ่งเป็นพื้นที่เกษตรกรรมชานเมืองโดยรอบ และชุมชนชานเมือง
ได้แก่บริเวณ เขตมีนบุรี ลาดกระบัง หนองจอก ภาษีเจริญ ราชบุรีรณะ หนองแขม
บางขุนเทียน ดลิ่งชัน และบริเวณบางส่วนในเขตบางเขน บางกะปิ และพระโขนง
ซึ่งเขตเหล่านี้จะเป็นเขตที่มีพื้นที่อุดมสมบูรณ์ และยังไม่มีการขยายเมืองไปถึง

ดังนั้น อาจสรุปได้ว่า ขอบเขตชานเมืองชั้นนอกของกรุงเทพมหานคร ได้แก่
พื้นที่ 6 เขตรอบนอก ซึ่งการใช้ที่ดินส่วนใหญ่เป็นการเกษตร และใช้ศัพท์เทคนิคว่า
"Outer suburb" ส่วนบริเวณต่อเนื่องซึ่งมีการใช้ที่ดินการเกษตรเป็นบางส่วนอาจเรียก

¹ กระทรวงมหาดไทย, สำนักผังเมือง, ผังเมืองรวมกรุงเทพมหานคร

(กรุงเทพมหานคร : สำนักผังเมือง กระทรวงมหาดไทย, 2525), หน้า 3 ม.ป.ป.

ตามศัพท์ได้ว่าเป็น "inner suburb"¹ อย่างไรก็ตาม เขตบางขุนเทียนถูกจัดเป็นเขต
เกษตรกรรมชานเมืองในการแบ่งทั้ง 3 อย่างดังกล่าว

สภาพทั่วไปของพื้นที่ด้านตะวันตกของกรุงเทพมหานคร

พื้นที่ด้านตะวันตกของกรุงเทพมหานคร หรือที่เราเรียกกันว่าฝั่งธนบุรีนั้น มีพื้นที่

9 เขต คือ

1. เขตธนบุรี
2. เขตคลองสาน
3. เขตบางกอกน้อย
4. เขตบางกอกใหญ่
5. เขตภาษีเจริญ
6. เขตบางขุนเทียน
7. เขตตลิ่งชัน
8. เขตราษฎร์บูรณะ
9. เขตหนองแขม

ฝั่งตะวันตกของกรุงเทพมหานครทั้ง 9 เขตนี้ มีอาณาเขตติดต่อกับจังหวัดต่าง ๆ

ดังนี้คือ

¹ เป็นการกำหนดตามแนวความคิดจากการแบ่งเขตชานเมือง (Suburbs) ของนครเมลเบิร์น รัฐวิกตอเรีย ประเทศออสเตรเลีย โดยแบ่งออกเป็น "inner suburbs" และ "outer suburbs" ดู Suwattana Socksai, Three Shopping Streets 1890 - 1970 : A Study of Changing Functions of Inner Suburbs, Melbourne, (M.A. Thesis, Department of Geography, University of Melbourne, 1975), Chapter 1.

ทิศเหนือ	จด	อำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี โดยมีเส้นทางรถไฟสายใต้เป็นเส้นกั้นอาณาเขต
ทิศตะวันออก	จด	แม่น้ำเจ้าพระยาลอดแนวของฝั่งธนบุรี โดยเริ่มจากเขตบางกอกน้อย บางกอกใหญ่ ธนบุรี คลองสาน และราชบุรีบูรณะ
ทิศตะวันตก	จด	อำเภอนครไชยศรี จังหวัดนครปฐม
ทิศใต้	จด	อ่าวไทย (บริเวณแขวงท่าข้ามของเขตบางขุนเทียน) และจดอำเภอบางพลีกับอำเภอพระประแดงของจังหวัดสมุทรปราการ

เมื่อมองภาพรวมของผังตะวันตกของกรุงเทพมหานครแล้ว จะเห็นได้ว่าพื้นที่ส่วนใหญ่ยังมีการใช้ที่ดินแบบเกษตรกรรมอยู่ซึ่งเป็นที่ว่าง ทุ่งนาและสวนถึงร้อยละ 83.45 รองลงมาได้แก่ การใช้ที่ดินแบบที่อยู่อาศัยซึ่งคิดเป็นร้อยละ 9.22 เป็นบ้านรวมกันหนาแน่นหรือห้องแถวอีกร้อยละ 2.74 ส่วนการค้ามีอยู่น้อยมากคิดเป็นร้อยละ 1.31 สำหรับการใช้ที่ดินเพื่อการอุตสาหกรรมนั้น แยกได้เป็นโรงงานอุตสาหกรรมและคลังสินค้าซึ่งคิดเป็นร้อยละ 1.25 และ 0.21 ตามลำดับ การใช้พื้นที่เพื่อเป็นสถานที่ราชการนั้นมีน้อยมาก คิดเป็นร้อยละ 0.52 (ดูตารางที่ 1)

จากการพิจารณาข้อมูลในระดับเขตจะเห็นว่า การใช้ที่ดินในแต่ละเขตแตกต่างกันอย่างชัดเจน ในเขตซึ่งมีพื้นที่ติดกับแม่น้ำเจ้าพระยา การใช้ที่ดินส่วนใหญ่จะเป็นการใช้ที่ดินเพื่อประกอบการค้าและเป็นที่อยู่อาศัย ในลักษณะที่หนาแน่นมากกว่าการใช้ประโยชน์อย่างอื่น ซึ่งแตกต่างกับเขตที่อยู่รอบนอกห่างออกไป พื้นที่ส่วนใหญ่จะยังคงเป็นพื้นที่เกษตรกรรมและที่ว่าง หรือเป็นที่อยู่อาศัยเบาบาง เขตชั้นนอกนั้นได้แก่ เขตบางขุนเทียน เขตคลองสาน เขตหนองแขม เขตภาษีเจริญ และเขตราชบุรีบูรณะ ส่วนเขตที่จัดว่าเป็นเขตชั้นในได้แก่ เขตธนบุรี เขตคลองสาน และเขตบางกอกใหญ่

ตารางที่ 1 การใช้ที่ดินฝั่งธนบุรี พ.ศ. 2522

ประเภทการใช้ที่ดิน	พื้นที่ (ไร่)	ร้อยละ
1. คลังสินค้า	598.82	0.21
2. สถานที่ราชการ	1,446.24	0.52
3. บ้านพักอาศัย	25,940.60	9.22
4. บ้านรวมกันหนาแน่น	7,711.33	2.74
5. ร้านค้าทั่วไป	3,686.86	1.31
6. สาธารณูปโภค	292.10	0.10
7. ศาสนสถาน	1,374.66	0.49
8. โรงงานอุตสาหกรรม	3,524.79	1.25
9. เลี้ยงสัตว์	136.52	0.05
10. สวนสาธารณะ	127.19	0.05
11. สลัม	359.38	0.13
12. สถานศึกษา	1,355.92	0.48
13. ที่ว่าง ทุ่งนา สวน	234,675.38	83.45
รวม	281,229.79	100.0

ที่มา : กองผังเมืองรวม สำนักผังเมือง กระทรวงมหาดไทย

ที่ตั้ง

บางขุนเทียนเป็นเขตชั้นนอกตั้งอยู่ทางทิศตะวันตกของกรุงเทพมหานคร มีพื้นที่ทั้งหมด 181.15 ตารางกิโลเมตร หรือ 113,222.5 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 11.62 ของกรุงเทพมหานคร และมีขนาดใหญ่เป็นอันดับ 2 รองจากเขตหนองจอก ซึ่งมีเนื้อที่ 236.261 ตารางกิโลเมตร มีประชากร (เมื่อเดือนธันวาคม 2524) เป็นจำนวนทั้งสิ้น 213,440 คน¹ สภาพพื้นที่ทั่วไปเป็นที่ราบลุ่มซึ่งเหมาะแก่การเกษตรกรรม มีลำคลองประมาณ 150 คลอง ลำรางสาธารณะ 45 ลำราง และลำประโดงหลายสาย เป็นเขตที่มีจำนวนคลองมากที่สุดกว่าทุกเขตในกรุงเทพฯ² สำหรับพื้นที่ทางทิศใต้จดอ่าวไทย เป็นบริเวณที่ติดต่อกับทะเล มีน้ำทะเลเข้าถึงโดยไหลไปตามลำคลองต่าง ๆ

มีอาณาเขตติดต่อดังนี้คือ (ดูแผนที่ : 2)

ทิศเหนือ	จด	เขตภาษีเจริญและหนองแขม
ทิศใต้	จด	อ่าวไทย
ทิศตะวันออก	จด	เขตราชบุรีบูรณะ อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ และอำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร
ทิศตะวันตก	จด	อำเภอเมืองสมุทรสาคร

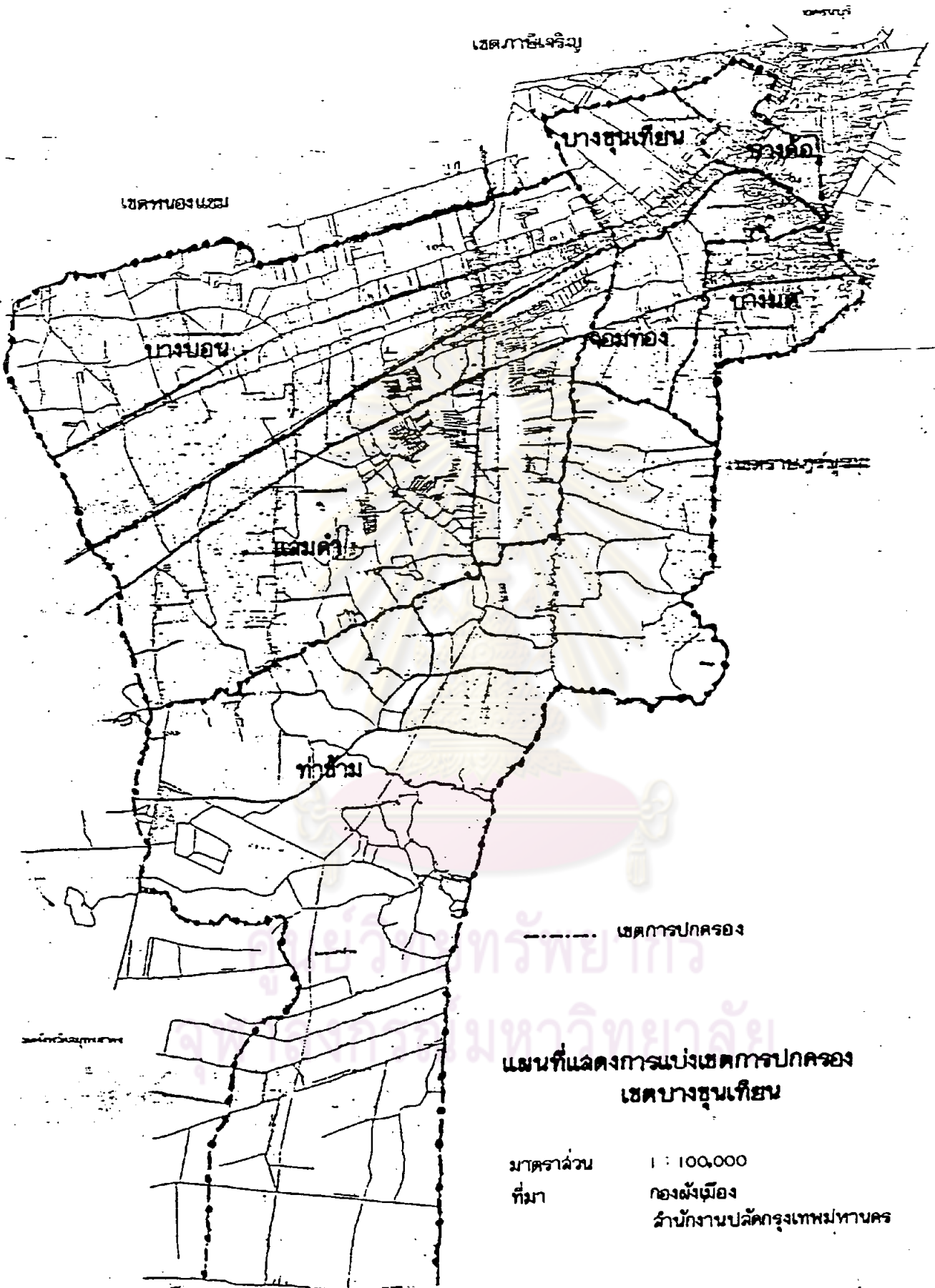
การแบ่งพื้นที่การปกครอง

เขตบางขุนเทียนแบ่งพื้นที่การปกครองออกเป็น 7 แขวง ดังนี้คือ

1. แขวงบางค้อ	เป็น	เขตเทศบาลนครหลวงเดิม
2. แขวงบางขุนเทียน	มี	11 หมู่บ้าน
3. แขวงบางบอน	มี	11 หมู่บ้าน
4. แขวงจอมทอง	มี	11 หมู่บ้าน
5. แขวงบางมด	มี	10 หมู่บ้าน
6. แขวงแสมดำ	มี	10 หมู่บ้าน
7. แขวงท่าข้าม	มี	10 หมู่บ้าน
	รวม	63 หมู่บ้าน

¹ แผนกสถิติและเลือกตั้ง กองปกครองและทะเบียน กรุงเทพมหานคร.

² กองผังเมือง สำนักงานปัสตกรุงเทพมหานคร.

แผนที่แสดงการแบ่งเขตการปกครอง
เขตบางขุนเทียน

มาตราส่วน 1 : 100,000
ที่มา กองผังเมือง
สำนักงานปลัดกรุงเทพมหานคร

ประวัติศาสตร์

เขตบางขุนเทียน (อำเภอบางขุนเทียนเดิม) ได้ก่อตั้งมาเป็นเวลานานประมาณ 100 กว่าปีเศษ สันนิษฐานว่าตั้งครั้งแรกในราวปี พ.ศ. 2410 สถานที่ตั้งของตัวอาคาร มีผู้เล่ากันว่า ใช้เรือต่อเป็นที่ทำการจอดประจำอยู่บริเวณ ปากคลองหวักระบือ แขวงท่าข้าม ในปัจจุบัน ต่อมาในราวปี พ.ศ. 2437 ได้ย้ายมาสร้างตัวอาคารที่ทำการอยู่ที่บริเวณ สามแยกบางขุนเทียน (สามแยกคลอง) ซึ่งเป็นสถานีตำรวจนครบาลบางขุนเทียนเวลานี้ ครั้งต่อมา ในราวปี พ.ศ. 2452 บริษัททำเงินได้มาสร้างทางรถไฟเริ่มจากจังหวัดธนบุรีถึง จังหวัดสมุทรสาคร รถไฟสายนี้ได้ผ่านบริเวณวัดราชโอรสาราม เขตบางขุนเทียนจึงได้ ย้ายที่ทำการมาอยู่ริมทางรถไฟในที่ดินของวัดราชโอรส ทั้งนี้เพื่อเป็นการอำนวยความสะดวก แก่ประชาชนผู้มาติดต่อ ซึ่งขณะนั้นประชาชนส่วนใหญ่มักจะอาศัยรถไฟมาติดต่อราชการเขต ปัจจุบัน เขตบางขุนเทียนมีสถานที่ทำการใหม่คือ ตั้งอยู่ริมถนนสายธนบุรี - ปากท่อ หลัก กิโลเมตรที่ 6.25 ในท้องที่หมู่ 6 แขวงแสมดำ ได้เปิดทำการเมื่อวันที่ 20 สิงหาคม 2522 โดย ฯพณฯ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย พล.อ.เล็ก แนวนมาสี มาเป็นประธาน ในพิธีเปิด อาคารเป็นตึก 5 ชั้น ปลูกสร้างในที่ดินประมาณ 6 ไร่เศษ¹

ความสำคัญทางประวัติศาสตร์

ประวัติความเป็นมาของคลองสนามชัย

เขตบางขุนเทียนนั้นมีคลองประวัติศาสตร์อยู่คลองหนึ่ง ปัจจุบันเรียกว่า "คลอง สนามชัย" คลองสนามชัยนั้นตามหลักฐานทางประวัติศาสตร์ได้กล่าวไว้ว่า แต่เดิมสมเด็จพระนเรศวรมหาราชโปรดเสด็จประพาสทางทะเล ทางเสด็จสมัยนั้นกระบวนเรือพระที่นั่ง ต้องผ่านไปทางคลองสนามชัยนี้ จึงเป็นทางเสด็จมาแต่สมัยโบราณถึงสมัยรัชกาลสมเด็จพระสุริเยนทราธิบดีเสด็จครองราชย์กรุงศรีอยุธยาตั้งแต่ พ.ศ. 2246 - 2251 คนทั้งหลายเรียกกันว่า "ขุนหลวงเสื่อ" หรือสมเด็จพระเจ้าเสื่อ ทรงโปรดฯเสด็จไปตกปลา กะโห้มาก และมักใช้เส้นทางคลองสนามชัยเป็นเส้นทางเสด็จผ่านไปทรงเบ็ดที่ปากน้ำ

¹ เขตบางขุนเทียน, งานสมโภชน์กรุงรัตนโกสินทร์ 200 ปี (กรุงเทพมหานคร 2525), หน้า 37.

สมุทรสาคร แต่ก่อนจะเสด็จไปถึงปากน้ำสมุทรสาคร พระองค์ได้เสด็จพักแรมระหว่างทางอำเภอบางขุนเทียน ดังปรากฏหลักฐานคือ มีตำหนักของพระองค์อยู่ ปัจจุบันเรียกว่า "พระตำหนักพระเจ้าเสือ" และตำหนักนี้ตั้งอยู่หมู่ 2 แขวงบางขุนเทียน เขตบางขุนเทียน ซึ่งตั้งอยู่ริมคลองสนามชัย

ในการเสด็จทรงเบ็ดของพระองค์ครั้งหนึ่งได้ก่อให้เกิดเหตุการณ์สำคัญทางประวัติศาสตร์ขึ้นมา กล่าวคือ ครั้งนั้นพระองค์ได้เสด็จทางชลมารคผ่านคลองสนามชัยเพื่อไปทรงเบ็ดที่ปากน้ำสมุทรสาครเช่นเคย โดยมีพันท้ายนรสิงห์เป็นผู้ถือท้ายเรือพระที่นั่งระหว่างที่เรือพระที่นั่งเสด็จผ่านคลองสนามชัยไปจนถึงตำบลโคกขาม (จังหวัดสมุทรสาคร) คลองช่วงนี้มีสภาพคเคี้ยวเป็นอย่างมาก พันท้ายนรสิงห์ถือท้ายเรือพระที่นั่งด้วยความยากลำบากอย่างยิ่ง และได้ใช้ความสามารถ ความระมัดระวังอย่างเต็มที่แล้ว แต่ถึงกระนั้น หัวเรือพระที่นั่งก็ยังไปกระทบกิ่งไม้ใหญ่หัวเรือขาดตกน้ำ พันท้ายนรสิงห์เห็นดังนั้นจึงตกใจรีบขึ้นกราบทูลขอให้ตัดศีรษะของตนเสียตามพระราชกำหนด แต่พระเจ้าเสือทรงให้ภัยโทษเพราะเห็นว่าไม่มีเจตนาและเป็นอุบัติเหตุโดยแท้ แต่พันท้ายนรสิงห์ไม่ยอมเกรงว่าจะเป็ยอย่างแก่ผู้อื่นสืบไป จึงกราบถวายบังคมทูลให้ตัดศีรษะของตน สมเด็จพระเจ้าเสือจึงจำต้องตัดสินพระทัยประหารชีวิตพันท้ายนรสิงห์ และตั้งศาลไว้ ณ ที่แดนประหาร ซึ่งเรียกกันต่อมาว่า "ศาลพันท้ายนรสิงห์" ต่อมาจึงได้ขุดคลองสนามชัยในช่วงที่คเคี้ยวใหม่ ให้ชื่อว่า "คลองสนามชัย" มาจนถึงทุกวันนี้

นอกจากนี้ เมื่อประมาณปี พ.ศ. 2452 ซึ่งอยู่ในรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 2 นายอินทร์ (อินทร์) ได้ติดตามสมเด็จพระราชวังบวรเสนาณรงค์ (รัชกาลที่ 3) ในคราวเสด็จยกกองทัพหลวงโดยทางชลมารคไปปราบทัพพม่าซึ่งยกเข้ามารุกรานราชอาณาจักรไทย ณ เมืองถลาง และเมืองชุมพร ในการยกกองทัพไปครั้งนี้ได้ใช้คลองสนามชัยเป็นทางผ่านออกคลองมหาชัยไปสู่ทะเล

ปัจจุบันนี้ คลองสนามชัยยังมีความสำคัญทางด้าน การส่งเสริมการท่องเที่ยวอีกด้วย โดยเฉพาะชาวต่างประเทศมักนิยมนั่งเรือเข้ามาทางคลองควาคนองไปตามลำคลองสนามชัยไปจนถึงวัดไทร ซึ่งแต่เดิมมีตลาดน้ำเรียกว่า "ตลาดน้ำวัดไทร" ประชาชนชาวสวนนิยม

นำผลไม้ ของสวนพื้นบ้านใส่เรือพายนำออกมาขายกันเต็มลำคลองจนลำลือไปทั่วทุกสารทิศ ว่า ตลาดน้ำวัดไทรเป็นตลาดน้ำที่สวยงามที่สุด ประเพณีค่อย ๆ สูญหายไปเพราะแม่น้ำลำคลองทนต่อการสัญจรไปมาของเรือหางยาว เรือลากจูงซึ่งมาจากมหาชัยไม่ได้ ทำให้สินค้า ทรัพย์สินเสียหายซึ่งค่อยเล็กละก่นไป ถึงแม้ทางราชการ และ องค์การส่งเสริมการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยได้คิดค้นวิธีส่งเสริมอย่างไรก็ไร้ผล เลยทำให้สภาพตลาดน้ำวัดไทรค่อย ๆ หดไป (ปัจจุบันตลาดน้ำสำหรับการท่องเที่ยวได้ย้ายไปอยู่ที่คลองดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี) ถึงกระนั้น ชาวต่างประเทศก็นิยมนำเรือเข้ามาชมสภาพท้องที่และชนบทของเขตบางขุนเทียนตามริมฝั่งคลองสนามชัยอยู่ตลอดเวลา

นอกจากนี้ เขตบางขุนเทียนยังมีสถานที่ซึ่งมีความสำคัญในทางประวัติศาสตร์อีกแห่งหนึ่งคือ ตำนกทองวัดไทร การพิจารณาเรื่องราวของตำนานทองที่วัดไทร เริ่มเมื่อวันที่ 23 - 24 กรกฎาคม พ.ศ. 2464 คณะกรรมการได้เปิดหอพระสมุดสำหรับพระนครเป็นการพิเศษ สำหรับพระภิกษุสามเณรจะได้ชมตามความประสงค์ ขณะนั้น เจ้าอาวาสวัดไทร พระครูถาวรสมณวงศ์ (หลวงปู่้อย) อาเภอบางขุนเทียน จังหวัดธนบุรี ได้มาชมหอพระสมุดนี้และได้บอกว่าที่วัดไทรมีตำนานฝาเขียนทอง ลงยารคน้ำ อย่างคู่หนึ่งสือในหอพระสมุดอยู่ 1 หลัง ผู้เข้าเล่ากันว่าเป็นตำนานของขุนหลวงเสื่อทรงสร้างไว้ ต่อมาเมื่อวันที่ 28 กรกฎาคม พ.ศ. 2464 คณะกรรมการจึงได้ไปดูพระตำหนักที่วัดไทร เห็นเป็นตำหนักโบราณจริงและมีเรื่องราวในพงศาวดารประกอบกัน ควรนับเป็นสิ่งสำคัญอันหนึ่งซึ่งต่อเนื่องเป็นโบราณคดี จึงได้ทำการศึกษาค้นคว้า เรื่องราวขึ้น¹

ประวัติตำหนักทองวัดไทร

วัดไทร อยู่ริมคลองสนามชัยซึ่งลำคลองติดต่อกับคลองบางกอกใหญ่ และ คลองดาวคนอง คลองสนามชัยนี้ทอดยาวไปถึงจังหวัดสมุทรสาครอยู่ติดทางรถไฟสายท่าจีน ปัจจุบันทั้งทางรถ ทางเรือสะดวกมาก เมื่อจะเดินทางมาวัดไทร ตำหนักของโบราณนั้น ตั้งอยู่ริมคลองข้างหมู่กุฏิสงฆ์ เป็นตำหนักไม้ 3 ห้อง ยาว 4 วา กว้าง 9 ศอก

¹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 18.

ปลูกยาวตามคลอง ด้านในกันฝาทึบ 1 ห้อง มีหน้าต่างกรอบจำหลักเป็นซุ้มยอด ด้านเหนือฝาคือเป็นช่องโถง สำหรับผูกม่านไม่มีบาน 2 ห้อง เสาและเครื่องบนของเดิมเปลี่ยนแปลงเสียแล้ว ยังเหลือแต่ฝ้าข้างนอกเขียนลายทองรดน้ำ พื้นต่ำลายเป็นกระหนกเครือ แต่ลายทองยังคงเหลืออยู่เพียงข้างบนที่ชายคาบังฝน ตอนล่างที่ถูกแดดถูกฝนนั้นลายทองชำรุดได้ทำการซ่อมแซมทาสี เครื่องบนยังมีของเดิม แต่ขอบกระจึงจำหลักที่หน้าชั้นเหลืออยู่ห้องหนึ่ง ข้างในตำหนักฝารอบทาสีพื้นขาวเขียนสีลายพุ่มข้าวบิณฑ์ เสาเดิมเป็นลวดรดน้ำปิดทองเหมือนกับฝาด้านนอกฝาประจัน ห้องที่เหลืออยู่ก็เขียนลายรดน้ำประดูลวดประจันห้อง 2 ช่อง ที่บานเขียนรูปเทวดา ลักษณะของตำหนักเป็นดังกล่าวมานี้ พิเคราะห์ที่จะเห็นว่าเดิมคงเป็นตำหนักของพระเจ้าแผ่นดินพระองค์ใดพระองค์หนึ่งได้ทรงสร้างไว้ อย่างนี้ที่เรียกว่า ตำหนักทอง ซึ่งผู้อื่นจะสร้างอยู่นั้นไม่ได้ โดยภายหลังได้ถวายวัดเป็นพุทธบูชา ก็จะสร้างให้เป็นโบสถ์ วิหาร หอไตร จะทำเป็นเรือนทองถวายเป็นเสนาสนาสงฆ์นั้นไม่เคยมีธรรมเนียมมาก่อน ในพงศาวดารครั้งสมัยรัชกาลที่ 1 ตำหนักของสมเด็จพระที่นั่งนั้นเรียกตามตำหนักเช่น ตำหนักเขียว ตำหนักแดง จึงเห็นว่าตำหนักทองที่วัดไตรเป็นของที่พระเจ้าแผ่นดินทรงสร้างเป็นแน่

คำที่ชาวบ้านตำบลบางขุนเทียนบอกเล่ากันมาว่าเป็นตำหนักของขุนหลวงเสียข้อนี้ก็มีเรื่องพงศาวดารประกอบอยู่ในหนังสือ ปรากฏว่า แต่เดิมสมเด็จพระนเรศวรมหาราชโปรดเสด็จประพาสทางทะเล ทางเสด็จสมัยนั้นกระบวนเรือพระที่นั่งต้องผ่านไปทางคลองสนามชัยนี้ จึงเป็นทางเสด็จมาแต่สมัยโบราณตั้งสมัยรัชกาลสมเด็จพระสุริเยนทราธิบดี เสด็จครองราชกรุงศรีอยุธยา ตั้งแต่ พ.ศ. 2246 - 2251 คนทั้งหลายเรียกกันว่า "ขุนหลวงเสีย" หรือ "พระเจ้าเสีย" ทรงโปรดเสด็จประพาสทางทะเลก็ได้เสด็จทางคลองสนามชัยนี้

ในระยะเวลา 45 ปี ตั้งแต่ พ.ศ. 2246 จนถึง พ.ศ. 2301 คลองสนามชัยนี้เป็นทางที่พระเจ้าแผ่นดินเสด็จผ่านมาเมือง ๆ ถึง 3 รัชกาล คือ ในรัชกาลของพระเจ้าเสีย รัชกาลสมเด็จพระภูมิทรราช หรือ "ขุนหลวงท้ายสระ" และรัชกาลสมเด็จพระ

มหาธรรมราชา ซึ่งเรียกกันว่า "ขุนหลวงบรมโกษฐ์"¹

ปัจจุบัน คลองสนามชัยมีความสำคัญในฐานะ เป็นเส้นทางคมนาคมขนส่งที่สำคัญของเขตบางขุนเทียน และ เกษตรกรยังได้อาศัยน้ำจากคลองสนามชัยในการทำการเกษตรกรรมด้วย

ลักษณะภูมิประเทศ

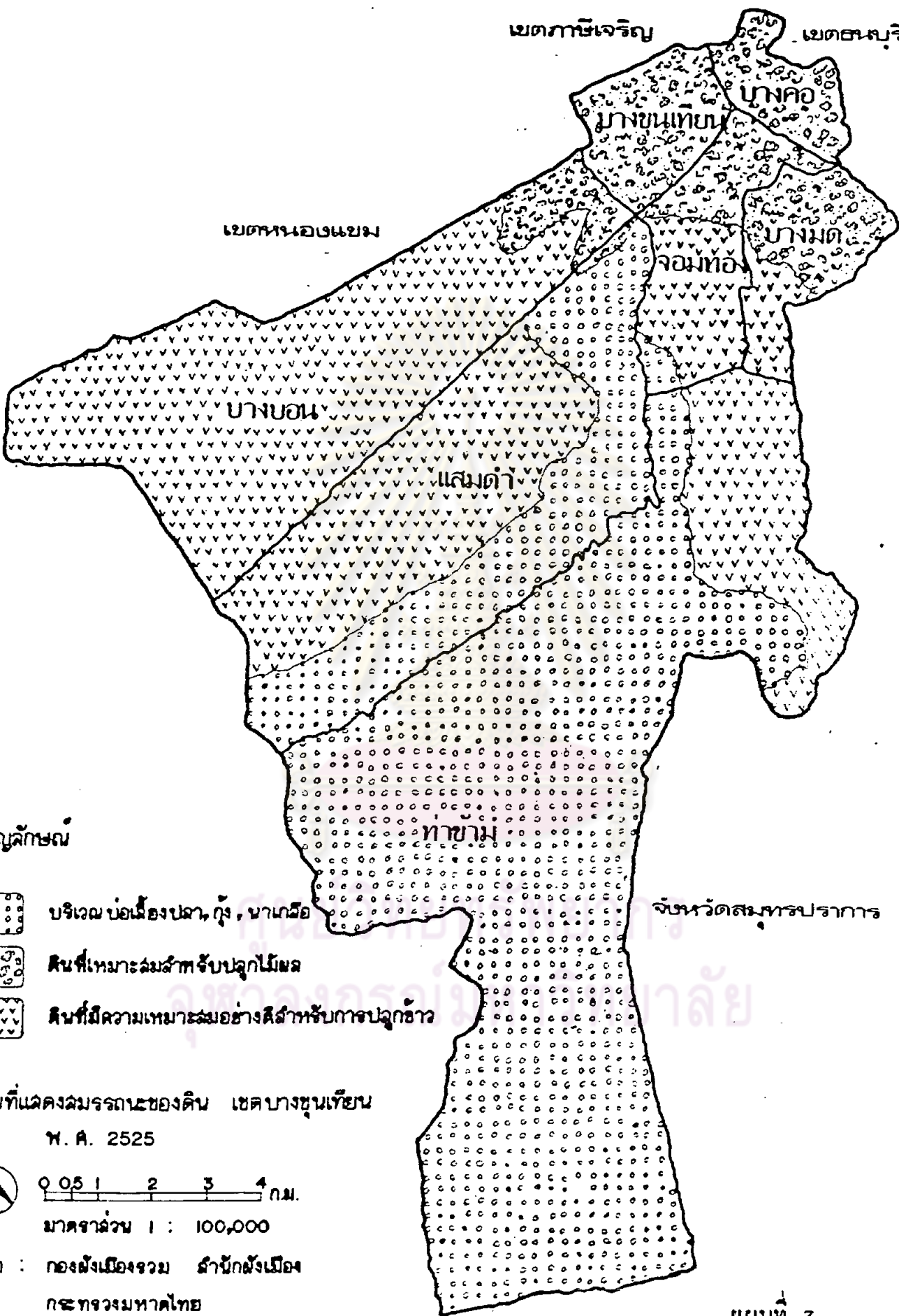
ลักษณะภูมิประเทศของเขตบางขุนเทียนส่วนใหญ่เป็นที่ราบลุ่ม มีเนื้อที่ทั้งหมด 181.15 ตารางกิโลเมตร ภายในเนื้อที่ทั้งหมดมีลำคลองจำนวน 150 คลอง ลำรางสาธารณะ 45 ลำราง และลำประโดงหลายสาย ดินของเขตบางขุนเทียนแบ่งเป็น 2 ชนิดคือ ดินที่เกิดจากอิทธิพลของแม่น้ำพัดพามาทับถม เรียกว่า ดินตะกอนน้ำพา เป็นดินที่เหมาะสมแก่การปลูกข้าว ประชากรส่วนใหญ่มีอาชีพเกษตรกรรม เพราะลักษณะทางธรรมชาติของพื้นที่เอื้ออำนวย มีการทำนาปี และนาปรัง ปลูกไม้ผล ปลูกไม้ยืนต้น และปลูกพืชผักต่าง ๆ โดยอาศัยน้ำจากคลองซึ่งมีอยู่เป็นจำนวนมากในการทำเกษตรกรรม ดินชนิดที่ 2 คือ ดินที่เป็นดินเค็ม เกิดจากอิทธิพลของน้ำทะเลพัดพามาทับถมและมีน้ำท่วมเสมอหรือเป็นครั้งคราว บริเวณนี้ดินเค็มจัด ประชากรจะประกอบอาชีพเลี้ยงสัตว์น้ำ เช่น กุ้ง ปลา ทานาเกลือ และทำประมงน้ำกร่อย เขตบางขุนเทียน เป็นเขตเดียวของกรุงเทพมหานครที่มีพื้นที่ติดทะเลคืออ่าวไทย ความยาวส่วนที่ติดทะเลประมาณ 5 กิโลเมตร พื้นที่เขตบางขุนเทียนที่ติดชายทะเลนี้ส่วนใหญ่อยู่ในหมู่ 9 แขวงท่าข้าม มีสภาพพื้นที่ดินชายทะเลที่เป็นดินเลน ไม่สามารถปลูกพืชต่าง ๆ ได้ สาเหตุเนื่องมาจากน้ำเค็ม นอกจากพืชที่ขึ้นเองตามชายทะเล คือ ไม้โกงกาง ลำพู แสม ต้นเหงือกปลาหมอ ต้นจาก เป็นต้น

¹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 19.

เขตภาษีเจริญ

เขตธนบุรี

เขตหนองแขม

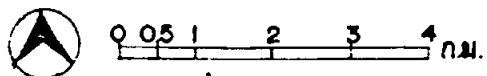

สัญลักษณ์

- บริเวณ บ่อเมืองปลา, กุ้ง, นากาฉือ
- ดินที่เหมาะสมสำหรับปลูกไม้ผล
- ดินที่มีความเหมาะสมอย่างยิ่งสำหรับการปลูกข้าว

แผนที่แสดงลักษณะของดิน เขตบางขุนเทียน

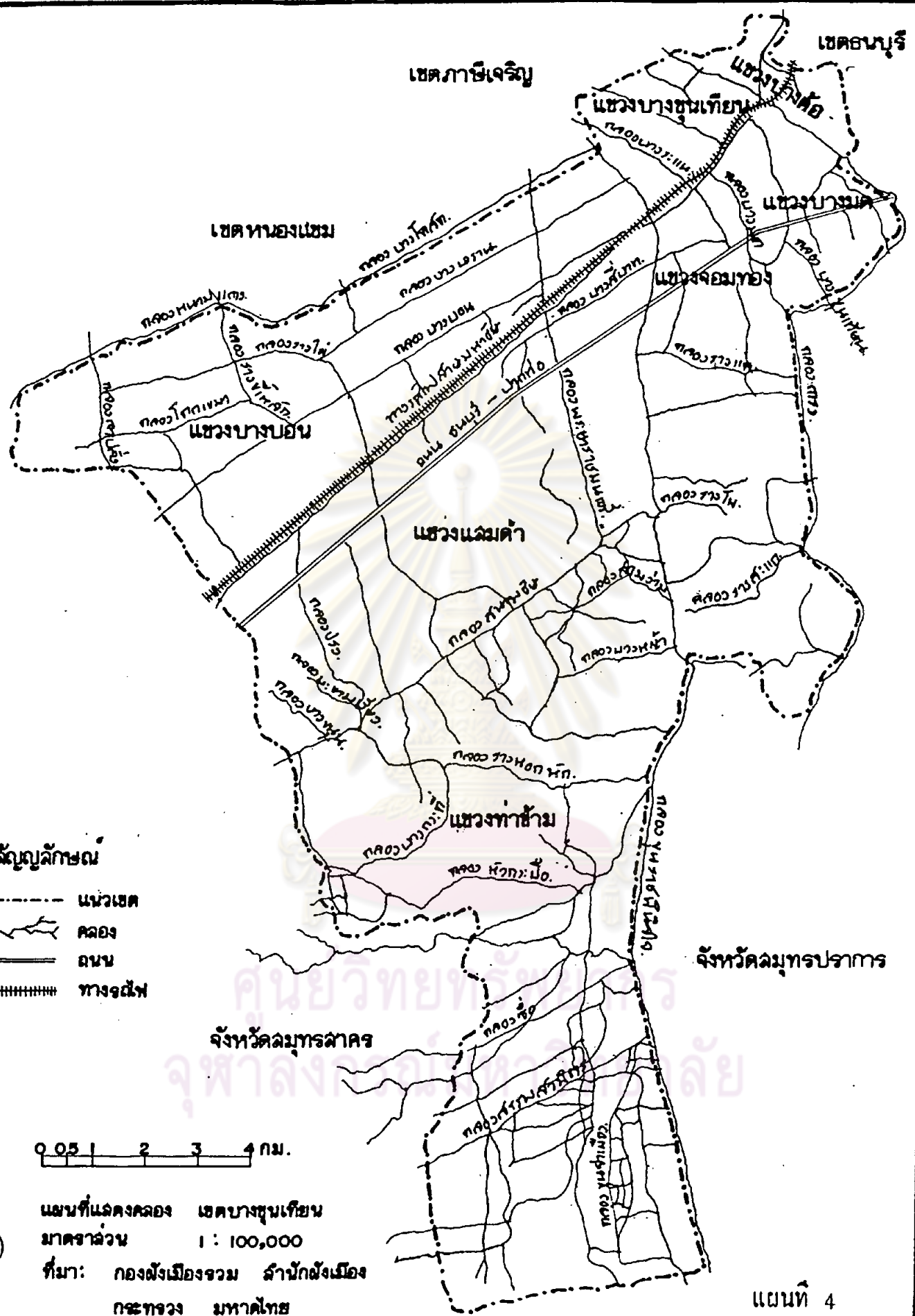
พ.ศ. 2525

มาตราส่วน 1 : 100,000

ที่มา : กองผังเมืองรวม สำนักผังเมือง

กระทรวงมหาดไทย

สัญลักษณ์

- แนวเขต
- ~ คลอง
- ==== ถนน
- ##### ทางรถไฟ

0 0.5 1 2 3 4 กม.

แผนที่แสดงคลอง เขตบางขุนเทียน
 มาตราส่วน 1 : 100,000
 ที่มา: กองผังเมืองรวม สำนักผังเมือง
 กระทรวง มหาดไทย

ลักษณะดินฟ้าอากาศ

เนื่องจากเขตบางขุนเทียนมีอาณาเขตติดต่อกับอ่าวไทย พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นที่ราบลุ่มปกคลุมด้วยป่าไม้เตี้ย ๆ ลักษณะอากาศมักจะร้อนอบอ้าวในฤดูร้อนและฤดูฝน คือตั้งแต่เดือนมีนาคม จนถึงเดือนพฤศจิกายน ระหว่างนี้มีอุณหภูมิตั้งแต่ 20 - 35 องศาเซลเซียส ฝนจะเริ่มตกตั้งแต่เดือนธันวาคมถึงเดือนกุมภาพันธ์ อากาศจะหนาวเย็นสบาย อุณหภูมิจะอยู่ประมาณ 10 - 20 องศาเซลเซียส ในฤดูร้อนและฤดูหนาว ถ้าอยู่ในบริเวณที่เป็นสวนอากาศจะไม่แตกต่างกันเท่าใดนัก แต่ถ้าอยู่ในทุ่งนาอากาศจะหนาวและลมเย็นจะพัดผ่านมา บริเวณที่ติดกับทะเลในฤดูร้อน อากาศจะไม่ร้อนจัดมากนักเพราะได้รับอิทธิพลจากลมทะเล

ลักษณะประชากร

ในปี 2524 เขตบางขุนเทียนมีประชากรทั้งหมด 213,440 คน มีความหนาแน่นประชากร 1,178 คน/ตารางกิโลเมตร และจำนวนบ้าน 37,418 บ้าน

ตารางที่ 2 แสดงลักษณะประชากรรายแขวงของเขตบางขุนเทียน
พ.ศ. 2524

แขวง	จำนวน (คน)	ร้อยละ	พื้นที่ (กม. ²)	ความหนาแน่น (คน/กม. ²)
1. จอมทอง	40,211	18.8	10.883	3,694.84
2. บางขุนเทียน	35,928	16.8	5.789	6,206.25
3. บางบอน	30,515	14.3	34.745	878.25
4. ท่าข้าม	20,118	9.4	84.712	237.48
5. แสมดำ	22,452	10.5	35.975	624.10
6. บางมด	15,569	7.2	5.677	2,742.46
7. บ้างค้อ	48,647	22.8	3.375	14,413.92
รวม	213,440	100.0	181.156	1,178.00

แขวงที่มีพื้นที่มากที่สุดคือ แขวงท่าข้ามพื้นที่ 84.7 ตารางกิโลเมตร คิดเป็นร้อยละ 46.7 ของพื้นที่เขต รองลงมาคือแขวงแสมคำ 35.9 ตารางกิโลเมตร คิดเป็นร้อยละ 19.8 และแขวงบางบอน 34.7 ตารางกิโลเมตร คิดเป็นร้อยละ 19.1 ตามลำดับ ส่วนแขวงที่มีพื้นที่น้อยที่สุดแต่มีประชากรมากที่สุดคือ แขวงบางค้อ มีจำนวนประชากร 48,647 คน และมีความหนาแน่นประชากรมากที่สุดด้วยคือ 14,413.9 คน/ตารางกิโลเมตร

ตารางที่ 3 แสดงเนื้อที่รายแขวงของเขตบางขุนเทียนเรียงลำดับจากน้อยไปมาก

แขวง	เนื้อที่ (ไร่)	เนื้อที่ (กิโลเมตร)	ร้อยละ
1. บางค้อ	2,108	3.375	1.86
2. บางมด	3,548	5.677	3.13
3. บางขุนเทียน	3,618	5.789	3.20
4. จอมทอง	6,801	10.883	6.01
5. บางบอน	21,715	34.745	19.18
6. แสมคำ	22,484	35.975	19.86
7. ท่าข้าม	52,945	84.712	46.76
รวม	113,222.5	181.156	100.0

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ในปี 2524 เขตบางขุนเทียนมีประชากรมากเป็นอันดับที่ 10 ของจำนวน 24 เขตในกรุงเทพมหานคร และเมื่อเปรียบเทียบกับฝั่งธนบุรีทั้งหมดซึ่งมีอยู่ 9 เขต จำนวนประชากรของเขตบางขุนเทียนจะจัดอยู่ในอันดับที่ 3 (ดูตารางที่ 4 และ 6) สำหรับความหนาแน่นประชากรของเขตบางขุนเทียน เท่ากับ 1,178 คน/ตารางกิโลเมตร จัดเป็นอันดับที่ 19 ของกรุงเทพมหานคร

การกระจุกตัวของประชากรในลักษณะศูนย์กลางชุมชน

ปัจจุบันบริเวณศูนย์กลางชุมชนซึ่งเป็นย่านการค้าและมีประชากรอาศัยอยู่หนาแน่นได้แก่ บริเวณสามแยกบางบอน ในแขวงบางบอน ถนนธนบุรี-ปากท่อตอนต้น ในแขวงบางมด และบริเวณท้องที่แขวงบางค้อทั้งหมด โดยเฉพาะบริเวณสามแยกบางขุนเทียน และถนนจอมทอง

ตารางที่ 4 แสดงจำนวนประชากรเรียงตามลำดับ 24 เขตของ กรุงเทพมหานคร ปี 2524

อันดับ	เขต	จำนวนประชากร
1.	พระโขนง	545,926
2.	ดุสิต	528,357
3.	พญาไท	520,443
4.	บางเขน	408,720
5.	บางกอกน้อย	385,286
6.	ยานนาวา	382,585
7.	บางกะปิ	291,484
8.	ธนบุรี	267,398
9.	ปทุมวัน	233,884
10.	บางขุนเทียน	213,440

อันดับ	เขต	จำนวนประชากร
11.	ห้วยขวาง	208,129
12.	ภาษีเจริญ	190,108
13.	ป้อมปราบ	190,093
14.	คลองสาน	139,625
15.	บางรัก	136,673
16.	พระนคร	121,935
17.	ราชบุรีบูรณะ	118,099
18.	บางกอกใหญ่	102,719
19.	สัมพันธวงศ์	76,559
20.	ตลิ่งชัน	70,201
21.	มีนบุรี	58,451
22.	หนองจอก	52,131
23.	หนองแขม	45,166
24.	ลาดกระบัง	43,990

ตารางที่ 5 แสดงจำนวนประชากรและความหนาแน่นราย เขตของกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2524 เรียงตามลำดับความหนาแน่นจากมากไปน้อย

เขต	พื้นที่ (กม. ²)	จำนวนประชากร	ความหนาแน่น (คน/กม. ²)
1. ป้อมปราบ	1.931	190,093	98,442
2. สัมพันธวงศ์	1.416	76,559	54,067
3. ธนบุรี	8.626	267,398	30,999
4. ปทุมวัน	8.369	233,884	27,946
5. บางรัก	5.536	136,673	24,688

เขต	พื้นที่ (กม. ²)	จำนวนประชากร	ความหนาแน่น (คน/กม. ²)
6. พญาไท	17.429	520,443	24,653
7. ดุสิต	22.210	528,357	23,789
8. คลองสาน	6.051	139,625	23,074
9. พระนคร	5.536	123,109	22,025
10. ห้วยขวาง	22.679	208,129	21,908
11. บางกอกใหญ่	6.180	102,719	16,621
12. บางกอกน้อย	23.304	385,286	16,533
13. ยานนาวา	36.909	382,585	10,365
14. พระโขนง	143.559	545,926	3,802
15. ภาษีเจริญ	53.947	190,108	3,523
16. ราษฎร์บูรณะ	42.874	118,099	2,754
17. บางเขน	169.310	408,720	2,414
18. บางกะปิ	149.283	291,484	1,835
19. บางขุนเทียน	181.156	213,440	1,178
20. หนองแขม	48.283	45,166	935
21. คลิ่งชัน	79.698	70,201	880
22. ลาดกระบัง	123.859	43,990	355
23. มีนบุรี	174.331	58,451	335
24. หนองจอก	236.261	52,131	220

ตารางที่ 6 แสดงจำนวนประชากรเรียงตามลำดับจากมากไปน้อยใน
ฝั่งธนบุรี พ.ศ. 2524

อันดับ	เขต	จำนวนประชากร
1.	บางกอกน้อย	382,621
2.	ธนบุรี	262,142
3.	บางขุนเทียน	204,434
4.	ภาษีเจริญ	183,385
5.	คลองสาน	140,249
6.	ราษฎร์บูรณะ	113,769
7.	บางกอกใหญ่	101,198
8.	ตลิ่งชัน	67,746
9.	หนองแขม	42,386

ที่มา : แผนสถิติและเลือกตั้ง กองปกครองและทะเบียน กรุงเทพมหานคร

ลักษณะอาชีพของประชากร

ประชากรส่วนใหญ่ประมาณร้อยละ 80 ประกอบอาชีพทางด้านเกษตรกรรม
โดยอยู่ในเนื้อที่ดินประมาณ 83,334 ไร่ แยกเป็นประเภทได้ดังนี้

ทำนา	37,513	ไร่
ทำสวน	35,500	ไร่
ทำนาทุ่ง	7,790	ไร่
ทำนาเกลือ	1,285	ไร่
ทำสวนผักและพืชไร่	1,246	ไร่ ¹

¹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 41.

ส่วนพื้นที่ของเขตบางขุนเทียนที่ติดชายทะเล ส่วนใหญ่ประชาชนจะประกอบอาชีพการประมงน้ำกร่อย คือ การเลี้ยงสัตว์น้ำ เช่น กุ้ง (กุ้งแชบ๊วย กุ้งกุลาดำ) ปลา (ปลากะพง ปลาหมอเทศ) และมีการทำนาเกลือบ้างเล็กน้อย

นอกจากนี้ ยังมีการประกอบกิจการค้าขายและรับจ้าง ตลอดจนประกอบกิจการทางด้านโรงงานอุตสาหกรรม ทางด้านโรงงานอุตสาหกรรมนั้นทั้งหมดมีประมาณ 1,318 โรงงาน โรงงานที่สำคัญ ๆ เช่น โรงงานผลิตกระเบื้องพลาสติก ผลิตรองเท้า ผลิตกระดาษ เฟอร์นิเจอร์ เครื่องหยาบ สังกะสี เครื่องดื่ม เครื่องหนัง โรงงานทอผ้า และโรงงานผลิตอุปกรณ์รถยนต์ เป็นต้น

กลุ่มอาชีพที่สำคัญในเขตบางขุนเทียน

ในพื้นที่เขตบางขุนเทียนมีประเภทอาชีพที่สำคัญ¹ ได้แก่

1. อาชีพทำนา

กลุ่มอาชีพหลักของเกษตรกรเขตบางขุนเทียน ได้แก่ กลุ่มเกษตรกรที่ประกอบอาชีพทางทำนา ซึ่งเกษตรกรทำกันมากแถบบริเวณแสมดำและแขวงบางบอน สามารถจัดตั้งขึ้นเป็นกลุ่มเกษตรกร 2 กลุ่ม คือ

ก. กลุ่มเกษตรกรทำนาบางบอน กลุ่มนี้เมื่อเริ่มจัดตั้งมีสมาชิก 211 คน จนถึงปัจจุบันปี 2524 จำนวนสมาชิกก็ยังคงมีเท่าเดิม แบ่งเป็นหน่วยเกษตรกร 12 หน่วย มีอาชีพหลักได้แก่ การทำนาในพื้นที่ทำนา 5,208 ไร่ ทำสวนผลไม้ 177 ไร่ สวนผัก 235 ไร่ นาข้าว 80 ไร่ สมาชิกส่วนใหญ่อยู่ในท้องที่แขวงบางบอน

ข. กลุ่มเกษตรกรทำนาแสมดำ เริ่มตั้งมีสมาชิกทั้งหมด 112 คน ปัจจุบันเพิ่มขึ้นเป็น 155 คน แบ่งเป็นหน่วยเกษตรกร 4 หน่วย อาชีพหลักได้แก่ การทำนา มีพื้นที่นาทั้งหมด 2,069 ไร่ สวนผัก 36 ไร่ สวนผลไม้ 47 ไร่ นาข้าว 130 ไร่

¹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 45 - 47.

2. อาชีพทำสวน

นอกจากอาชีพหลักทางด้านทำนาแล้ว ในเขตบางขุนเทียนยังมีอาชีพการทำสวนผลไม้ ผักต่าง ๆ เป็นจำนวนมาก ที่สำคัญที่สุดคือ ส้มเขียวหวานที่รู้จักกันโดยทั่วไป คือ ส้มเขียวหวานบางมด ซึ่งส่วนใหญ่ปลูกในท้องที่แขวงบางมด เขตบางขุนเทียน และแขวงบางมด เขตราชบุรีบูรณะบางส่วน ผู้ประกอบอาชีพมีทั้งที่เป็นสมาชิกสถาบันเกษตรกรและไม่เป็นสมาชิก กลุ่มทำสวนนี้แบ่งออกเป็น 4 กลุ่มคือ

ก. สหกรณ์การเกษตรสวนส้มบางมดจำกัด จัดตั้งขึ้นในรูปสหกรณ์การเกษตร มีสมาชิกประกอบด้วยเกษตรกรทำสวนส้มเขียวหวานบางมดที่อยู่ในแขวงบางมด แขวงท่าข้าม เขตบางขุนเทียน และแขวงบางมด เขตราชบุรีบูรณะ มีสมาชิกประมาณ 1,200 ราย เป็นสมาชิกที่อยู่เขตบางขุนเทียนประมาณ 600 - 700 ราย สหกรณ์ดำเนินการโดยกรรมการบริหาร มีการซื้อส้มจากสมาชิกและนำไปขายยังตลาดต่าง ๆ โดยเฉพาะตลาดปากคลองตลาด ซึ่งสหกรณ์มีร้านค้าของตนเอง มีการให้สมาชิกกู้ยืมเงินทุน

ข. กลุ่มเกษตรกรทำสวนบางมด เมื่อเริ่มจัดตั้งมีสมาชิก 103 คน ปัจจุบันมีสมาชิก 98 คน แบ่งเป็นหน่วยเกษตรกร 3 หน่วย พื้นที่ทำสวน 1,694 ไร่ ส่วนใหญ่เป็นสมาชิกทำสวนส้มเขียวหวานในท้องที่บางมด เขตบางขุนเทียน

ค. กลุ่มเกษตรกรทำสวนบางบอน เริ่มจัดตั้งมีสมาชิก 31 คน ปัจจุบันมี 46 คน แบ่งเป็นหน่วยเกษตรกร 3 หน่วย มีพื้นที่ทำสวนไม้ผล 486 ไร่ ทำสวนผัก 102 ไร่ สมาชิกส่วนใหญ่ทำสวนส้ม สวนผลไม้ และสวนผัก อยู่ในแขวงบางบอน

ง. กลุ่มเกษตรกรทำสวนท่าข้าม เริ่มจัดตั้งมีสมาชิก 43 คน ปัจจุบันมีสมาชิกเท่าเดิม แบ่งเป็นหน่วยเกษตรกร 2 หน่วย พื้นที่ทำสวน 318 ไร่ เกษตรกรส่วนใหญ่ทำสวนส้ม อยู่ในแขวงท่าข้าม เขตบางขุนเทียน

3. อาชีพประมง

เขตบางขุนเทียนมีพื้นที่ติดทะเล กลุ่มประมงส่วนใหญ่จึงทำการเลี้ยงสัตว์น้ำเค็มเป็นส่วนมาก เช่น การทำนาุ้ง ปู หอย ปลา ฯลฯ เป็นต้น กลุ่มประมงที่สำคัญคือ กลุ่มเกษตรกรผู้เลี้ยงสัตว์น้ำท่าข้าม เมื่อเริ่มจัดตั้งมีสมาชิก 32 คน ปัจจุบัน

มีสมาชิกเพิ่มขึ้นเป็น 48 คน มีพื้นที่ทำกินรวม 4,300 ไร่ เกษตรกรส่วนใหญ่เลี้ยงกุ้ง หอย ปู ปลา แบ่งเป็นหน่วยเกษตรกรรม 4 หน่วย อยู่ในท้องที่แขวงท่าข้าม โดยเฉพาะแถบที่ติดหรือใกล้เคียงกับทะเล

4. อาชีพอุตสาหกรรม

จากการที่มีผู้ประกอบอาชีพทางด้านอุตสาหกรรม ทั้งที่ได้จดทะเบียนและไม่จดทะเบียนไว้กับทางราชการเป็นจำนวนมาก จึงได้มีการร่วมกันระหว่างผู้ประกอบอาชีพดังกล่าว จัดตั้งเป็นชมรมส่งเสริมอุตสาหกรรม เขตบางขุนเทียนขึ้น เมื่อวันที่ 12 สิงหาคม 2521 โดยมีวัตถุประสงค์ดังนี้คือ

- ส่งเสริมการประกอบอาชีพอุตสาหกรรมในเขตบางขุนเทียน
- สนับสนุนและช่วยเหลือให้การประกอบกิจการอุตสาหกรรมของสมาชิก ดำเนินไปโดยถูกต้องตามกฎหมายและระเบียบของทางราชการ รวมทั้งการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นจากการปล่อยของเสียจากโรงงาน และเหตุรำคาญต่าง ๆ
- ช่วยเหลือสมาชิกในด้านการเพิ่มผลผลิต ลดต้นทุนการผลิต ควบคุมคุณภาพสินค้า ควบคุมความปลอดภัยในการปฏิบัติงานภายในโรงงาน แรงงานสัมพันธ์ การส่งออก การขอรับเงินชดเชย ภาษี ค่าไฟฟ้า ค่าน้ำประปา โดยการจัดสัมมนาหรืออบรมตามความจำเป็น
- ส่งเสริมการขายสินค้าและการผลิตให้แก่สมาชิกโดยแนะนำตลาดรวบรวมข้อมูลและข่าวสารต่าง ๆ ด้านการค้า จัดให้มีการแสดงสินค้าของสมาชิกทั้งหมดเป็นครั้งคราว
- ช่วยเหลือและดำเนินการสมทบทุนการผลิตให้กับสมาชิก โดยขอทุนส่งเสริมจากรัฐบาลและแหล่งการเงินอื่น ขอความช่วยเหลือจากรัฐบาล ในรูปการร่วมมือกันแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อม

- เป็นตัวแทนของสมาชิก แก้ไขปัญหาอุปสรรคในการติดต่อประสานงานกับส่วนราชการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับโรงงานอุตสาหกรรม
- ให้คำปรึกษาและแนะนำแก้ไขข้อพิพาทที่เกิดการประกอบกิจการโรงงานอุตสาหกรรมของเพื่อนสมาชิกด้วยกันให้เกิดประโยชน์ในการผลิต
- ชมรมไม่ดำเนินการทางด้านการค้าและทางการเมืองอย่างใด ๆ ทั้งสิ้น

การนับถือศาสนาของประชากร

ประชากรในเขตบางขุนเทียนส่วนใหญ่นับถือพุทธศาสนา แต่มีที่นับถือศาสนาอื่น ๆ อยู่บ้าง เช่น ศาสนาคริสต์ และ ศาสนาอิสลาม ซึ่งมีจำนวนน้อยมาก

ระดับการศึกษาของประชากร

การศึกษาของประชากรส่วนใหญ่มีระดับแตกต่างกันพอประมาณได้¹ ดังนี้

1. ผู้ที่จบปริญญาตรีขึ้นไปประมาณ 10 %
2. ผู้ที่จบมัธยมศึกษาตอนปลาย 15 %
3. ผู้ที่จบประถมศึกษาตอนต้นและตอนปลาย 75 %

สภาพเศรษฐกิจ

พิจารณารายได้ของประชากรในท้องที่ได้จากจำนวนภาษีที่จัดเก็บได้จากกรมสรรพากร กรุงเทพมหานคร เพราะภาษีที่ได้มาน้อยย่อมเปลี่ยนแปลงตามรายได้ของประชากรที่เพิ่มขึ้นหรือลดลงด้วย

จากตารางที่ 7 แสดงจำนวนภาษีที่จัดเก็บได้ในกรุงเทพมหานครและเขตบางขุนเทียน พ.ศ. 2519 - 2524 จะเห็นได้ว่าในปี 2519 เขตบางขุนเทียนจัดเก็บภาษีได้ร้อยละ 0.166 เป็นอันดับที่ 20 ในจำนวน 24 เขตของกรุงเทพมหานคร และในปี 2524 จัดเก็บได้ร้อยละ 0.323 หรือเป็นอันดับที่ 19

¹ งานปกครอง เขตบางขุนเทียน

เขตบางขุนเทียนสามารถจัดเก็บภาษีได้ประมาณ 10.03 ล้านบาท ในปี พ.ศ. 2519 และประมาณ 64.6 ล้านบาทในปี พ.ศ. 2524 หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 37.18 ในขณะที่ภาษีรวมของกรุงเทพมหานครที่จัดเก็บได้ทั้งหมดระหว่างปี พ.ศ. 2519 ถึงปี พ.ศ. 2524 เพิ่มขึ้นร้อยละ 88.57 จะเห็นว่าสัดส่วนระหว่างภาษีที่จัดเก็บได้ในช่วง 6 ปี ตั้งแต่ พ.ศ. 2519 ถึง พ.ศ. 2524 ระหว่างเขตบางขุนเทียนและกรุงเทพมหานครมีความแตกต่างกันมาก จากการจัดอันดับภาษีของเขตบางขุนเทียนเมื่อเปรียบเทียบกับ 24 เขต ของกรุงเทพมหานคร จะเห็นได้ว่าอยู่ในอันดับท้าย คือเป็นอันดับที่ 20 ในช่วงปี 2519 - 2521 และในช่วงปีต่อมาคือ พ.ศ. 2522 - 2524 รายได้ของเขตได้เพิ่มขึ้นเป็นอันดับที่ 19 โดยเฉพาะอย่างยิ่งรายได้ของเขตในปี พ.ศ. 2524 เพิ่มขึ้นจากปี 2523 มากกว่าทุก ๆ ปี คือประมาณ 15.9 ล้านบาท

เมื่อเปรียบเทียบจำนวนภาษีที่จัดเก็บได้ระหว่าง 6 เขตชั้นนอกของกรุงเทพมหานคร จะเห็นได้ว่า ในปี 2519 - 2521 เขตบางขุนเทียนจัดเก็บภาษีได้มากเป็นอันดับที่ 3 โดยมีเขตมีนบุรีจัดเก็บได้มากเป็นอันดับแรก และเขตหนองแขมเป็นอันดับสอง ต่อมาในปี 2522 และ 2523 เขตบางขุนเทียนจัดเก็บภาษีได้มากขึ้น เป็นอันดับที่สองรองจากเขตมีนบุรี

ศูนย์วิทยพัชกร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 7 แสดงจำนวนภาษีจัดเก็บได้ในกรุงเทพมหานคร และ เขต
บางขุนเทียน ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2519 - 2524

ปี	จำนวนเงินภาษีที่จัดเก็บได้		ภาษีของเขตบางขุนเทียน ต่อกรุงเทพมหานคร ร้อยละ	อันดับภาษี ของเขต บางขุนเทียน ต่อ 24 เขต
	กรุงเทพมหานคร	เขตบางขุนเทียน		
2519	6,190,729,842.81	10,247,286.03	0.166	20
2520	8,124,600,552.13	17,606,745.49	0.217	20
2521	10,616,051,895.49	24,441,446.58	0.230	20
2522	12,700,518,198.69	35,020,678.83	0.276	19
2523	14,860,530,798.87	48,909,456.72	0.329	19
2524	20,004,034,331.44	64,706,538.64	0.323	19
อัตรา เพิ่มเฉลี่ย	37.18	88.57		

ที่มา : สำนักงานสรรพากร กรุงเทพมหานคร

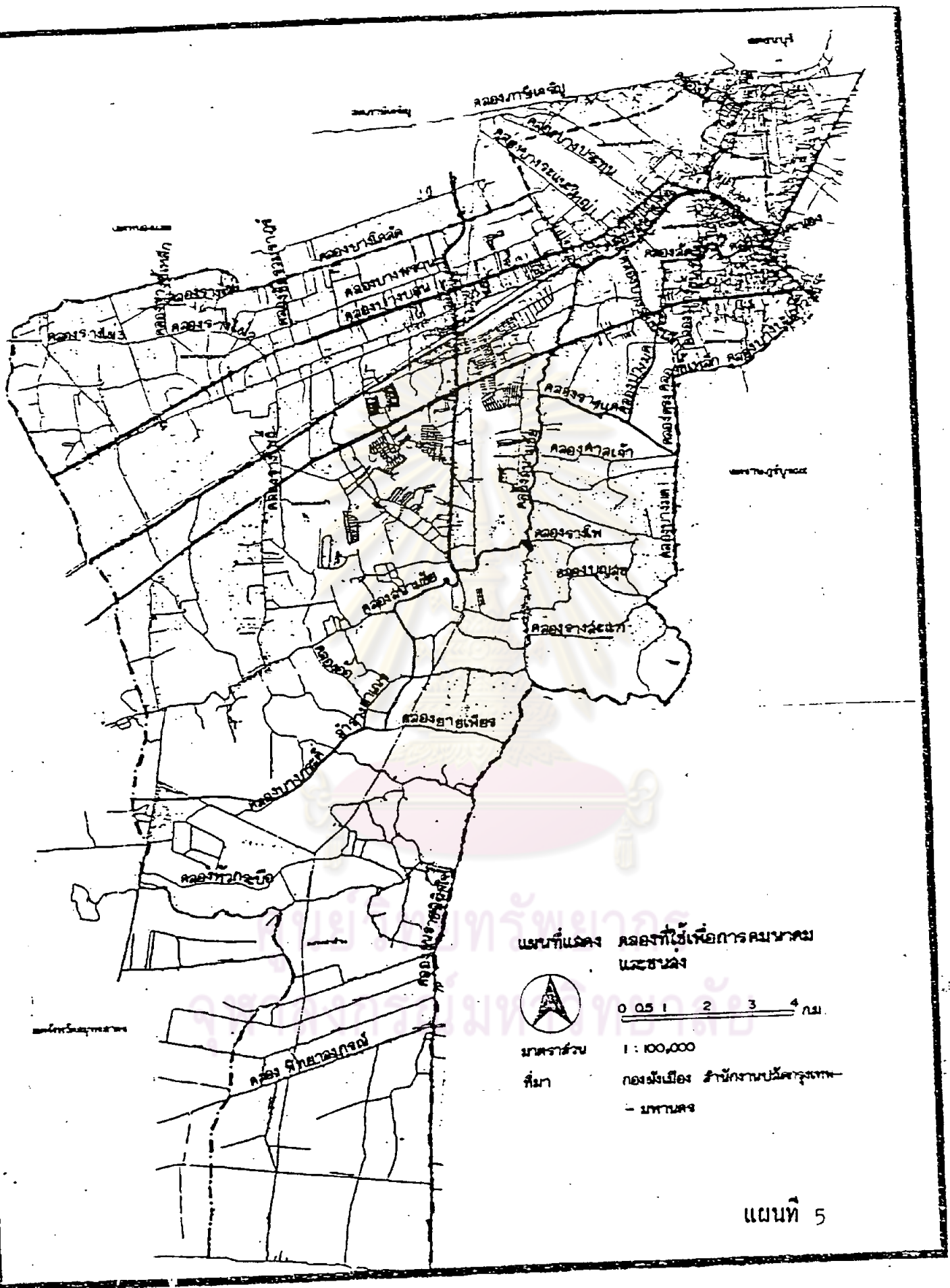
ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 8 เปรียบเทียบอันดับภาษีระหว่าง 6 เขตชั้นนอก ของกรุงเทพมหานคร ปี 2519 - 2523

เขต	พ.ศ. 2519	อันดับ	พ.ศ. 2520	อันดับ	พ.ศ. 2521	อันดับ	พ.ศ. 2522	อันดับ	พ.ศ. 2523	อันดับ
มีนบุรี	16,348,269	1	27,109,202	1	39,667,610	1	52,268,040	1	68,025,992	1
หนองแขม	12,782,727	2	20,044,905	2	24,448,741	2	30,183,462	3	40,039,477	3
บางขุนเทียน	10,247,286	3	17,606,745	3	24,441,446	3	35,020,678	2	48,909,456	2
ลาดกระบัง	4,356,808	4	5,983,707	4	9,587,306	4	13,773,683	4	18,182,553	4
ตลิ่งชัน	975,217	5	1,091,535	5	1,583,625	5	3,278,217	5	4,089,761	5
หนองจอก	746,254	6	864,569	6	1,394,832	6	2,116,986	6	2,734,690	6

ที่มา : สำนักงานสรรพากร กรุงเทพมหานคร

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

จังหวัดนครปฐม

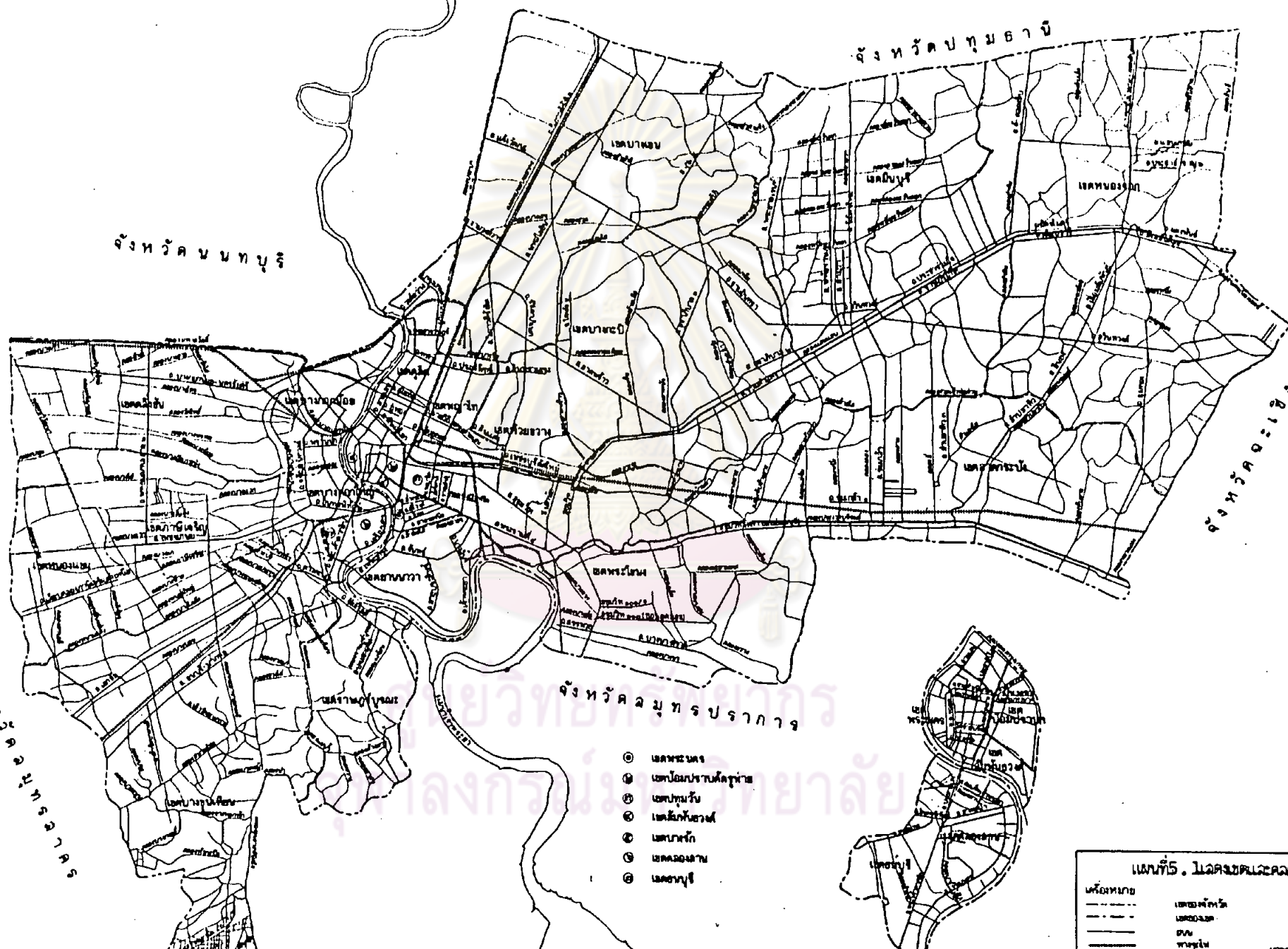
จังหวัดสมุทรสาคร

จังหวัดนนทบุรี

จังหวัดปทุมธานี

จังหวัดสมุทรปราการ

จังหวัดนนทบุรี

- ๑ เขตพระนคร
- ๒ เขตป้อมปราบศัตรูพ่าย
- ๓ เขตปทุมวัน
- ๔ เขตสัมพันธวงศ์
- ๕ เขตราชเทวี
- ๖ เขตดุสิต
- ๗ เขตพระนคร
- ๘ เขตปทุมวัน

แผนที่ 5. โครงข่ายและคลอง กทม.

เส้นทึบ	เขตจังหวัด
เส้นประ	เขตอำเภอ
เส้นขีด	ถนน
เส้นทึบ	ทางรถไฟ
เส้นประ	แม่น้ำ คลอง

ทิศเหนือ

มาตราส่วน 1 : 500,000

การคมนาคม

การคมนาคมของเขตบางขุนเทียนประกอบด้วย ถนน ทางรถไฟ และลำคลอง โดยเส้นทางคมนาคมหลักนั้น เป็นลำคลองซึ่งได้อาศัยน้ำจากลำคลองเหล่านี้ในการทำการเกษตรกรรม และเป็นเส้นทางคมนาคมติดต่อระหว่างเขตและภายในเขตด้วย ทางน้ำที่สำคัญซึ่งยังใช้เป็นเส้นทางคมนาคมในปัจจุบัน ได้แก่

1. คลองสนามชัย มีความยาวประมาณ 35 กิโลเมตร เชื่อมระหว่างกรุงเทพมหานครกับจังหวัดสมุทรสาคร
2. คลองบางบอน มีความยาวประมาณ 12 กิโลเมตร อยู่ในแขวงบางบอน เป็นคลองน้ำจืดใช้ในการเกษตร
3. คลองห้วยกระบือ มีความยาวประมาณ 15 กิโลเมตร แยกจากคลองสนามชัย ผ่านท้องที่แขวงท่าข้ามหลายหมู่บ้าน ไปออกคลองพิทยาลงกรณ์
4. คลองพิทยาลงกรณ์ เริ่มต้นจากจังหวัดสมุทรปราการจดจังหวัดสมุทรสาคร และทางที่ผ่านในท้องที่เขตบางขุนเทียน มีความยาวประมาณ 5 กิโลเมตร

นอกจากคลองสำคัญดังกล่าว เขตบางขุนเทียนยังประกอบด้วยลำคลองต่าง ๆ อีกมากมายรวมทั้งสิ้นถึง 150 ลำคลอง ซึ่งประชากรสามารถใช้เป็นเส้นทางคมนาคมติดต่อได้อย่างทั่วถึงทุกท้องที่ (ดูแผนที่ 5)

การคมนาคมทางบกได้แก่ทางถนนและทางรถไฟ

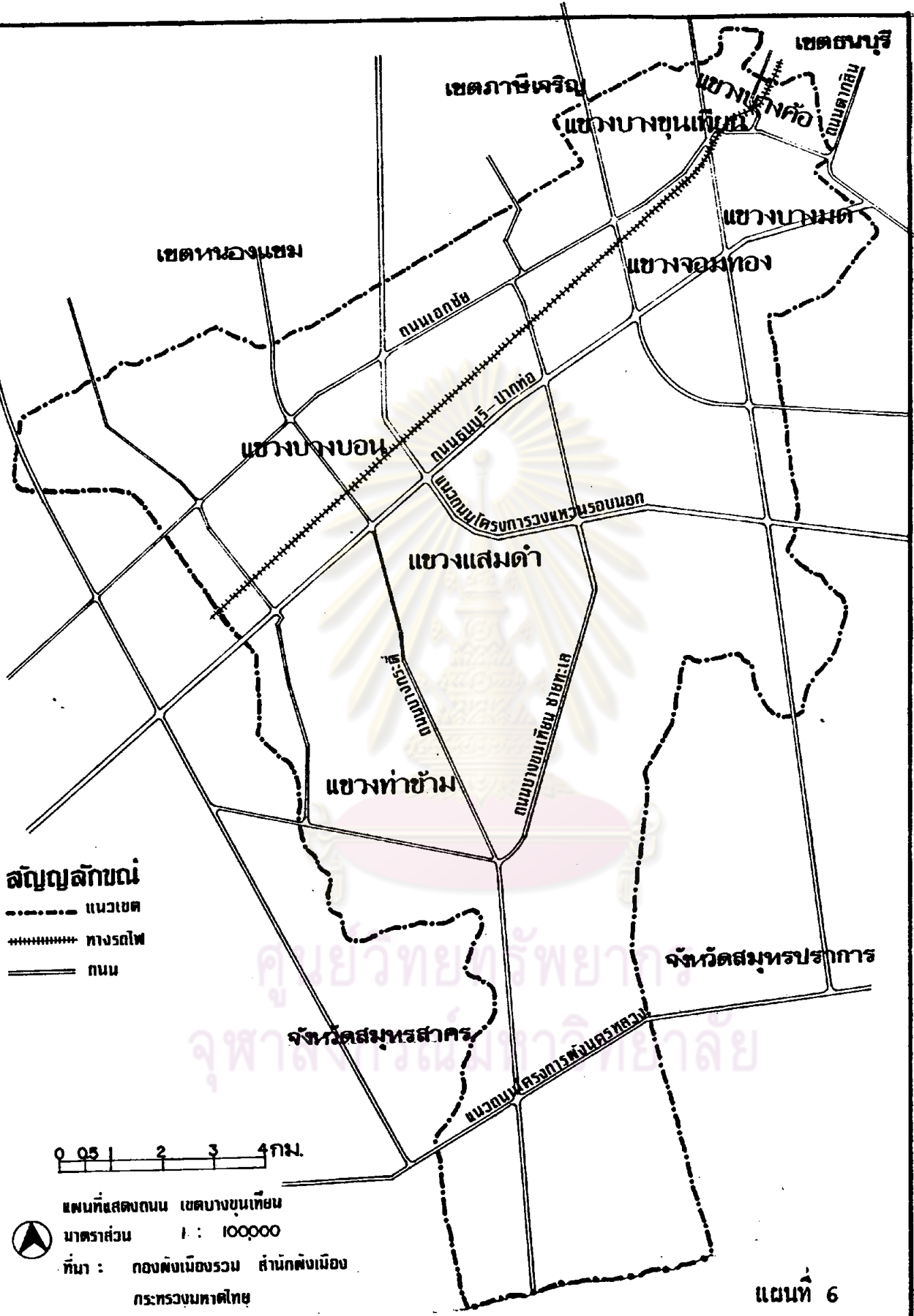
ทางรถไฟนั้นมีรถไฟจากวงเวียนใหญ่ถึงอำเภอมหาชัย จังหวัดสมุทรสาครผ่านแขวงบางคือ แขวงบางขุนเทียน แขวงบางบอน และแขวงแสมดำ ทุกวันวันละ 18 เที่ยว ตั้งแต่ 5.30 - 20.30 น. มีรถทั้งหมด 4 ขบวน เป็นชั้นสาม 2 ขบวน และชั้นสอง 2 ขบวน รวมเส้นทางซึ่งอยู่ในเขตบางขุนเทียนยาวประมาณ 15 กิโลเมตร

ถนน

เขตบางขุนเทียนมีถนนทั้งสิ้น 17 สายคือ

1. ถนน เอกชัย
2. ถนนจอมทอง
3. ถนนตากสิน
4. ถนนธนบุรี-ปากท่อ
5. ถนนวุฒากาศ
6. ถนนบางขุนเทียน
ถนนบางขุนเทียนชายทะเล
7. ถนนบางบอน 1
8. ถนนบางบอน 2
9. ถนนบางบอน 3
10. ถนนบางบอน 4
11. ถนนบางบอน 5
12. ถนนกำนันแมน
13. ถนนแสมดำ-ท่าข้าม
14. ถนนบางกระบือ
15. ถนนเข้าวัดสะแกงาม
16. ถนนเข้าสถานีอนามัยท่าข้าม
17. ถนนเข้าวัดพุทธบูชา

คิดเป็นความยาว 78.26 กิโลเมตร ถนนมีความกว้างผิวจราจรตั้งแต่ 5 เมตร ถึง 26 เมตร และมีความยาวตั้งแต่ 180 เมตรถึง 14.8 กิโลเมตร ถนนส่วนใหญ่เป็น แอสฟัลต์ นอกจากนี้ก็เป็น ค.ส.ล. ลูกรัง และคันดิน รวมพื้นที่ผิวจราจร 591,968 ตารางกิโลเมตร พื้นที่ถนนรวมทางเท้า 2,805,380 ตารางเมตร เมื่อเทียบสัดส่วนกับ

สัญลักษณ์

- เขต
- +++++ ทางรถไฟ
- ถนน

0 0.5 1 2 3 4 กม.

แผนที่แสดงถนน เขตบางขุนเทียน
 มาตรฐาน 1 : 100000

ที่มา : กองผังเมืองรวม สำนักผังเมือง
 กระทรวงมหาดไทย

พื้นที่เขตบางขุนเทียนแล้วคิดเป็นพื้นที่ผิวจราจรร้อยละ 0.33 และพื้นที่ถนนรวมทางเท้า ร้อยละ 1.55¹ ถนนส่วนใหญ่มีลักษณะผิวและลักษณะผิวจราจรไม่ได้มาตรฐาน ส่วนใหญ่มีความกว้างเพียง 5 เมตร ถึง 7 เมตร

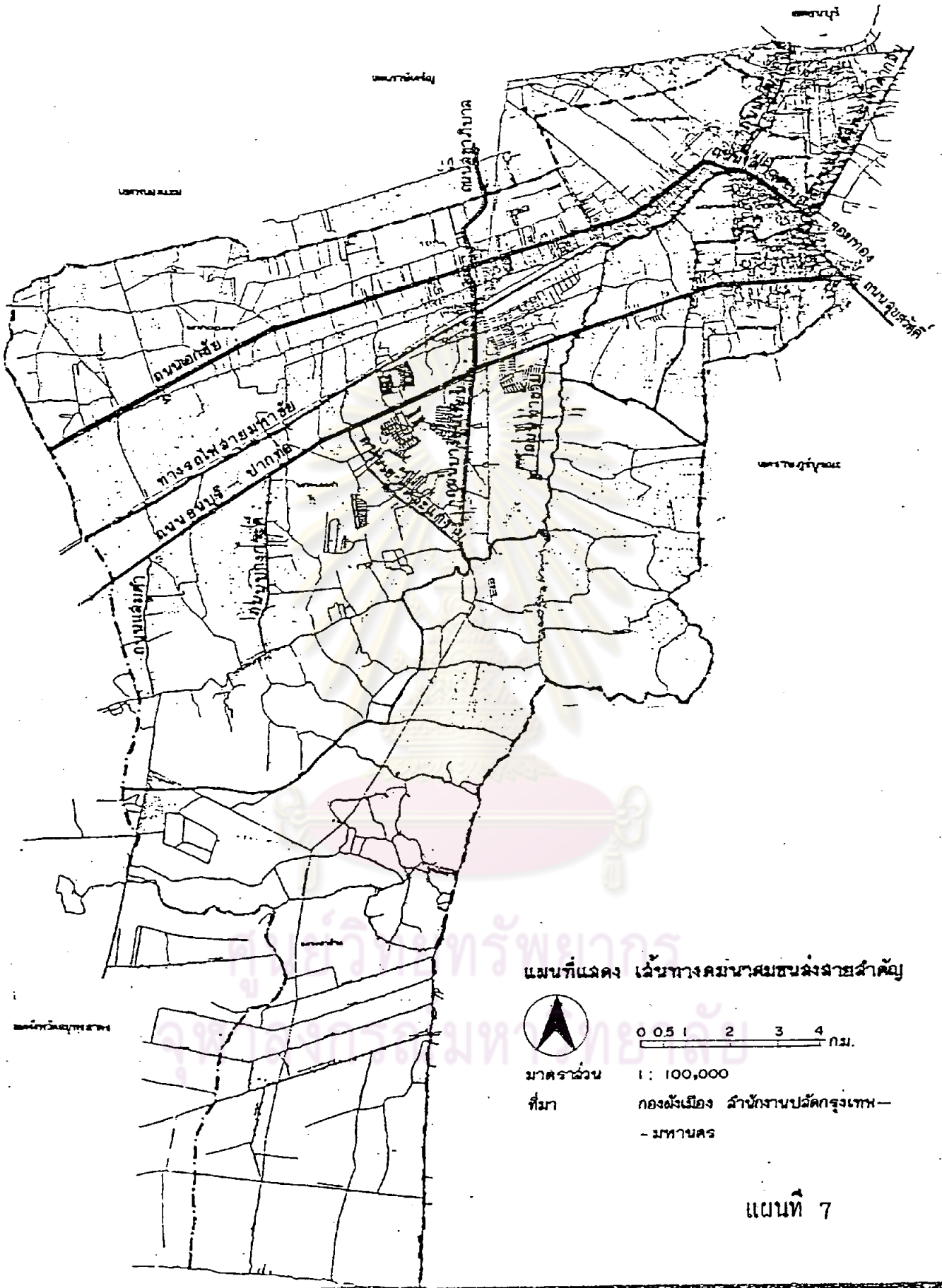
เส้นทางถนนสายสำคัญที่สุดในปัจจุบันของเขตคือ ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 35 ธนบุรี-ปากท่อ เป็นถนนสายหลักซึ่งใช้ในการติดต่อกับพื้นที่ใกล้เคียงโดยเริ่มต้นจากทางแยกถนนสุขสวัสดิ์ไปยังอำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี เป็นเส้นทางเชื่อมกับถนนเพชรเกษมต่อไปยังภาคใต้ เขตบางขุนเทียนจึงเป็นเขตผ่านจากใจกลางเมืองกรุงเทพมหานครออกไปยังจังหวัดทางภาคตะวันตกและภาคใต้ อันดับต่อมาคือ ถนนเอกชัย ซึ่งตั้งต้นจากถนนจอมทองไปเชื่อมกับถนนธนบุรี-ปากท่อ เช่นกัน นอกจากนี้ก็มีถนนบางขุนเทียนซึ่งเชื่อมถนนเอกชัยและธนบุรี-ปากท่อ ที่หลักกิโลเมตรที่ 7 ใช้เป็นเส้นทางติดต่อภายในเขตที่สำคัญ โดยเฉพาะระหว่างแขวงแสมดำ แขวงบางบอน และแขวงท่าข้าม ถนนสายสำคัญอีกเส้นหนึ่งที่ผ่านเขตบางขุนเทียนคือ ถนนสุขสวัสดิ์ เป็นเส้นทางจากวงเวียนใหญ่ไปอำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ นอกจากนี้ก็มีถนนวุฒากาศ และ ถนนจอมทอง ซึ่งใช้ในการติดต่อกับเขตชั้นในของกรุงเทพมหานคร

ส่วนพื้นที่ของเขตบางขุนเทียนที่คิดหะ เลบริเวณอ่าวไทย มีความยาวประมาณ 5 กิโลเมตร ซึ่งเป็นพื้นที่ที่อยู่ในแขวงท่าข้ามนั้น การคมนาคมติดต่อที่สะดวกที่สุดในปัจจุบันมีอยู่ทางเดียวคือ ทางน้ำ โดยใช้เรือเป็นพาหนะแล่นไปตามลำคลองซึ่งสองข้างฝั่งจะมีต้นแสมขึ้นสลับกันกับไม้โกงกาง เหงือกปลาหมอ ลำพู และกอจาก

จุดที่สามารถเริ่มต้นเดินทางไปที่พื้นที่เขตบางขุนเทียนที่ติดชายทะเล คือ

1. จากถนนธนบุรี - ปากท่อ แล้วแยกเข้าวัดเลาประมาณหลักกิโลเมตรที่ 5 จากวัดเลา นั่งเรือไปตามคลองสนามชัย แยกเข้าคลองหัวกระบือแล้วออกไปตามคลองพิทยาลงกรณ์ แล้วออกคลองขุนราชพินิจจัยหรือไปคลองสนามชัยเลยก็ได้

¹ กองผังเมือง สำนักงานปลัดกรุงเทพมหานคร.

แผนที่แสดง เส้นทางคมนาคมชนล่งชายสำคัญ

0 0.5 1 2 3 4 กม.

มาตราส่วน

1 : 100,000

ที่มา

กองผังเมือง สำนักงานปลัดกระทรวง
- มททศร

แผนที่ 7

2. จากถนนธนบุรี-ปากท่อ แล้วแยกเข้าทางเข้าวัดท่าข้าม ตรงหลักกิโลเมตรที่ 6 ลงเรือที่วัดท่าข้าม ไปตามคลองสนามชัยหรือจะแยกไปคลองวัดหัวกระบือออกไปตามคลองพิทยาลงกรณ์ ไปออกคลองขุนราชพินิจชัย (สำหรับทำน้ำไม่มีเรือให้เช่า)

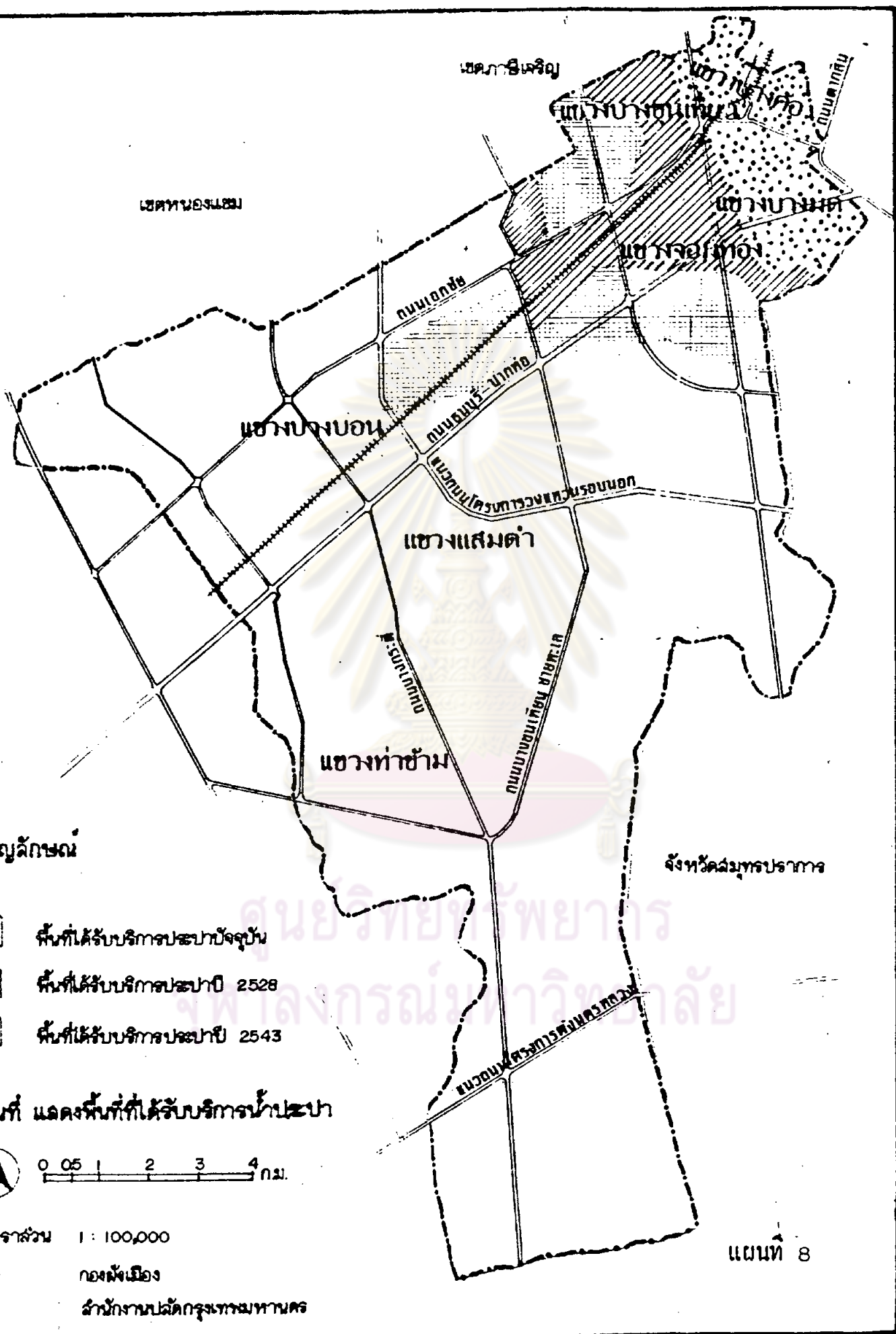
3. จากถนนธนบุรี-ปากท่อ แล้วแยกเข้าถนนบางขุนเทียนชายทะเล ตรงหลักกิโลเมตรที่ 7 จนถึงวัดหัวกระบือ แล้วลงเรือที่วัดหัวกระบือ ไปตามคลองหัวป่าแล้วออกคลองพิทยาลงกรณ์ ออกไปตามคลองสนามชัยหรือจะออกคลองพิทยาลงกรณ์แล้วแยกออกคลองขุนราชพินิจชัยก็ได้

4. จากถนนธนบุรี-ปากท่อ แล้วแยกเข้าทางเข้าวัดแสมคำตรงหลักกิโลเมตรที่ 14 ลงเรือที่ท่าแสมคำออกไปตามคลองแสมคำ ไปแยกออกคลองสามไปออกคลองพิทยาลงกรณ์ออกไปคลองสนามชัย หรือจะออกไปคลองพิทยาลงกรณ์แล้วไปแยกออกคลองขุนราชพินิจชัยก็ได้

สาธารณูปโภคและสิ่งบริการสาธารณะ

ประปา

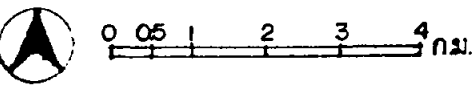
พื้นที่ซึ่งได้รับการบริการจากการประปานครหลวงได้แก่ แขวงที่มีพื้นที่ใกล้เคียงเขตชั้นในของกรุงเทพฯคือ แขวงบางค้อ และบางส่วนของแขวงบางขุนเทียน แขวงจอมทอง บริเวณที่อยู่ติดถนนเอกชัย แขวงบางมดบริเวณถนนธนบุรี-ปากท่อ ถึงหลักกิโลเมตรที่ 1.5 ส่วนโครงการประปาในอนาคตมีอยู่ 2 ช่วงคือ โครงการแรกสำหรับพื้นที่บริการปี 2528 พื้นที่ส่วนขยายคือ ส่วนใหญ่ของแขวงจอมทอง โดยเฉพาะตามถนนเอกชัย ไปจนถึงชุมชนทางแยกบางบอน และบางส่วนของถนนธนบุรี-ปากท่อ และโครงการในปี 2533 พื้นที่ขยายส่วนใหญ่จะไปตามถนนธนบุรี-ปากท่อ (ดูแผนที่ 8) ส่วนในเขตชุมชนเบาบางชั้นนอกคือ แขวงท่าข้าม บางส่วนของแขวงบางบอนและแสมคำ การประปายังคงไปไม่ถึง เพราะไม่คุ้มค่าแก่การลงทุน

สัญลักษณ์

- พื้นที่ที่ได้รับบริการประปาปัจจุบัน
- พื้นที่ที่ได้รับบริการประปาปี 2528
- พื้นที่ที่ได้รับบริการประปาปี 2543

แผนที่ แสดงพื้นที่ที่ได้รับบริการน้ำประปา

มาตราส่วน 1 : 100,000

ที่มา กองผังเมือง
สำนักงานปลัดกรุงเทพมหานคร

ไฟฟ้า

การบริการไฟฟ้ามีทั่วถึงทุกท้องที่

โทรศัพท์

โทรศัพท์มีเฉพาะในบริเวณชุมชนหนาแน่น คือ แขวงบางค้อและบริเวณใกล้เคียง คือ แขวงบางขุนเทียน แขวงจอมทอง แขวงบางบอน และแขวงบางมด

ขยะ

การจัดเก็บขยะในเขตบางขุนเทียนจะมีในบริเวณที่ทางรถยนต์สามารถเข้าถึง พื้นที่บางส่วนการบริการยังเข้าไม่ถึง เนื่องจากการคมนาคมไม่สะดวกคือ แขวงท่าข้าม และบางส่วนของแขวงจอมทอง แขวงแสมดำ และแขวงบางมด

การระบายน้ำ

การระบายน้ำจะมีท่อระบายน้ำเฉพาะในบริเวณชุมชนหนาแน่น เท่านั้นคือ แขวงบางค้อ บริเวณแขวงจอมทอง และแขวงบางขุนเทียน บริเวณอื่น ๆ ซึ่งประชากรเบาบางการระบายน้ำจะระบายลงสู่คลองต่าง ๆ

สาธารณสุข

เขตบางขุนเทียนมีศูนย์บริการสาธารณสุข 2 แห่ง และสถานอนามัย (ศูนย์สาขา) ของกองอนามัย กรมการแพทย์ กระทรวงสาธารณสุข 7 แห่ง คือ

1. ศูนย์สาธารณสุขสาขาวัดไทร
2. ศูนย์สาขาบางบอน 1 ตั้งอยู่ที่วัดบางบอน แขวงบางบอน
3. ศูนย์สาขาบางบอน 2 แขวงบางบอน

4. ศูนย์สาธารณสุขช่วงชุมชน (ศูนย์ 29) แขวงบางค้อ
ศูนย์สาขา 1 แห่ง ตั้งอยู่ที่วัดศาลาลาคริน แขวงบางค้อ
5. ศูนย์สาขาทำข้าม แขวงท่าข้าม
6. ศูนย์สาขางามเจริญ แขวงท่าข้าม
7. ศูนย์สาขาวัดประชานาบุ แขวงท่าข้าม
8. ศูนย์สาขาวัดสีสุก แขวงบางมด
9. ศูนย์สาขาบางกระดี แขวงแสมดำ

นอกจากนี้ก็มีสถานพยาบาลเอกชนอีกจำนวน 36 แห่ง

เขตบางขุนเทียนมีคลินิกเอกชนทั้งแผนปัจจุบันและแผนโบราณ รวมทั้งทันตกรรม
36 แห่ง

ตารางที่ 9 แสดงจำนวนสถานพยาบาลเอกชน (ที่ไม่มีเตียง)
พ.ศ. 2524

แผนปัจจุบัน						แผนโบราณ	
วช.	ว.2	ท.1	ท.2	ผ.1	ผ.2	บว.	รวม
22	2	1	3	1	1	6	36

ที่มา : สำนักงานมัย กรุงเทพมหานคร

หมายเหตุ

วช. วิชาชีพเวชกรรม
ว.2 เวชกรรมชั้น 2
ท.1 ทันตกรรมชั้น 1
ท.2 ทันตกรรมชั้น 2
ผ.1 ผดุงครรภ์ชั้น 1
ผ.2 ผดุงครรภ์ชั้น 2
บว. โบราณเวชกรรม

23. รัตบางบอน	แขวงบางบอน
24. รัตกำแพง	"
25. รัตบางกระดี่	แขวงแสมดำ
26. รัตแสมดำ	"
27. รัตสะแกงาม	"
28. รัตนินสุขาราม	"
29. รัตธรรมรงค์ทรงवास	"

ทำนบกั้นน้ำ

เขตบางขุนเทียนมีทำนบกั้นน้ำในพื้นที่ต่าง ๆ ดังนี้ คือ

- หมู่ 4 แขวงท่าข้าม มีทำนบกั้นน้ำเดิม 5 ทำนบ อยู่ที่คลองวัดท่าข้าม คลองรางแค คลองรางไผ่ คลองรางโพธิ์บน และคลองรางโพธิ์ล่าง
- หมู่ 3 แขวงท่าข้าม มีทำนบกั้นน้ำเดิม 3 ทำนบ อยู่ที่คลองบุญสุข คลองรางสะแก และคลองนา

นอกจากนี้ก็มีทำนบคลองสวน และคลองกระออม ซึ่งอยู่ในเขตจังหวัดสมุทรปราการ เป็นประจวบเหมาะน้ำติดต่อกับเขตบางขุนเทียน ถ้าน้ำเค็มเข้าจะมีผลต่อเขตบางขุนเทียนโดยตรง

ส่วนเขื่อนชั่วคราวกั้นน้ำเดิมมี 2 แห่งคือที่คลองบางขุนเทียน และคลองบางมด เป็นเขื่อนเสาเข็มไม้ 2 ด้าน ตรงกลางถมด้วยกระสอบทรายกว้าง 2½ เมตร ยาว 23 เมตร งบประมาณ 260,000 บาท เขื่อนคลองบางมดยาว 11 เมตร กว้าง 2½ เมตร ลึก 2½ เมตร

สถาบันการศึกษา

1. โรงเรียนอนุบาลของเอกชน
 - 1.1 โรงเรียนอนุบาลเอกชน แขวงบางบอน
 - 1.2 โรงเรียนอนุบาลพรนภา แขวงแสมดำ
 - 1.3 โรงเรียนอนุบาลสมบุญวิทยา แขวงท่าข้าม

2. โรงเรียนระดับประถมศึกษาของเอกชน
2.1	โรงเรียนสมบุญวิทยา	แขวงบางมด
2.2	โรงเรียนจินตามณี	แขวงบางค้อ
2.3	โรงเรียนศิริสุข	"
2.4	โรงเรียนธนบุรีศึกษา	"
2.5	โรงเรียนแม่พระประจักษ์	"
2.6	โรงเรียนวิชัยวิทยา	แขวงบางบอน
2.7	โรงเรียนเลิศพัฒนา	แขวงจอมทอง
2.8	โรงเรียนสุวรรณวิทย์	"
2.9	โรงเรียนบุญเสริมวิทยา	แขวงบางขุนเทียน
2.10	โรงเรียนปัญญาวิทยา	"
3. โรงเรียนระดับประถมศึกษาของกรุงเทพมหานคร
3.1	โรงเรียนวัดไทร	แขวงบางขุนเทียน
3.2	โรงเรียนวัดสี่ลูก	"
3.3	โรงเรียนวัดบางปะทุนนอก	"
3.4	โรงเรียนวัดนาคนิมิต	แขวงจอมทอง
3.5	โรงเรียนวัดโพธิ์แก้ว	"
3.6	โรงเรียนวัดบางขุนเทียนนอก	แขวงบางมด
3.7	โรงเรียนวัดนางรม	"
3.8	โรงเรียนวัดโพธิ์ทอง	"
3.9	โรงเรียนวัดกกก	"
3.10	โรงเรียนวัดบัวผัน	แขวงท่าข้าม
3.11	โรงเรียนวัดเลา	"
3.12	โรงเรียนวัดท่าข้าม	"
3.13	โรงเรียนวัดหัวกระบือ	"
3.14	โรงเรียนวัดประชาบำรุง	"

3.15	โรงเรียนคลองพิทยาลงกรณ์	แขวงท่าข้าม
3.16	โรงเรียนแก้วห้าฝัปลูกสัมภัก	"
3.17	โรงเรียนศาลเจ้า	แขวงบางบอน
3.18	โรงเรียนวัดกำแพง	"
3.19	โรงเรียนบ้านนายสี	"
3.20	โรงเรียนวัดบางบอน	"
3.21	โรงเรียนบ้านนายพล	"
3.22	โรงเรียนวัดนิมิตสุขาราม	"
3.23	โรงเรียนสถานีพรมแดน	"
3.24	โรงเรียนบ้านนายเหรียญ	"
3.25	โรงเรียนพรหมราษฎร์รังสรรค์	"
3.26	โรงเรียนเคหะชุมชนธนบุรี	แขวงแสมดำ
3.27	โรงเรียนวัดแสมดำ	"
3.28	โรงเรียนวัดสะแกงาม	"
3.29	โรงเรียนวัดกระดี่	"
3.30	โรงเรียนคลองท้ายทราย	"
3.31	โรงเรียนหมู่บ้านเกาะโพธิ์	"
3.32	โรงเรียนวัดนางนอง	แขวงบางค้อ
3.33	โรงเรียนวัดมงคลวาราราม	"
3.34	โรงเรียนวัดศาลาดริน	"
โรงเรียนระดับมัธยมศึกษาของ เอกชน		
1.	โรงเรียนไพศาลศิลป์	แขวงบางค้อ
2.	โรงเรียนเลิศพัฒนาศึกษา	แขวงจอมทอง
โรงเรียนมัธยมศึกษาของรัฐบาล		
1.	โรงเรียนวัดราชโอรส	แขวงบางค้อ
2.	โรงเรียนวัดสิงห์	แขวงบางขุนเทียน

เขตภาษีเจริญ

เขตธนบุรี

เขตหนองแขม

เขตราชบุรีบูรณะ

สัญลักษณ์

▲ วัด

● โรงเรียน

แผนที่แสดง วัดและโรงเรียน
0 0.5 1 2 3 4 กม.

มาตราส่วน 1 : 100,000

ที่มา : กองผังเมือง

สำนักงานปลัดกรุงเทพมหานคร

แผนที่ 9

3. โรงเรียนศึกษานารี 2	แขวงบางบอน
4. โรงเรียนสมโภชกรุงรัตนโกสินทร์	แขวงแสมดำ
5. โรงเรียนบางมดวิทยา	แขวงบางมด

สถานที่ราชการ

เขตบางขุนเทียน มีหน่วยราชการที่เกี่ยวข้องตั้งอยู่ในพื้นที่ดังนี้

1. ที่ว่าการเขตบางขุนเทียน ตั้งอยู่ในแขวงแสมดำ

มีกำนัน	7	คน
ผู้ใหญ่บ้าน	47	คน
ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน	107	คน
2. สถานีตำรวจนครบาลมี 3 แห่ง คือ
 - สถานีตำรวจนครบาลท่าข้าม
 - สถานีตำรวจนครบาลบางมด
 - สถานีตำรวจนครบาลบางขุนเทียน
3. สถานีตำรวจดับเพลิง มี 1 แห่ง ตั้งอยู่บริเวณสามแยกบางขุนเทียน
4. บ៉้อมยาม มี 4 แห่ง คือ
 - สามแยกบางขุนเทียน
 - สามแยกบางบอน
 - ปากทางเข้าวัดท่าข้าม
 - หน้าตลาดโพธิ์ทอง
5. ศาลแขวงธนบุรี 1 แห่ง
6. เขตตรวจแรงงาน กรมแรงงาน 1 แห่ง
7. หน่วยจัดหางาน กรมประชาสงเคราะห์ 1 แห่ง

วัดที่ขึ้นทะเบียนเป็นโบราณสถานของกรมศิลปากร

วัดในเขตบางขุนเทียนที่ได้ขึ้นทะเบียนเป็นโบราณสถานของกรมศิลปากร คือ

1. วัดแก้วไพฑูรย์

ตำบลบางขุนเทียน อำเภอบางขุนเทียน ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่ม 71 ตอนที่ 3 วันที่ 5 มกราคม 2496 สิ่งสำคัญคือ

- โบราณวัตถุสถานภายในวัด
- ขอบเขตเนื้อที่ ทิศเหนือยาว 1 เส้น 11 วา ทิศใต้ยาว 1 เส้น 3 วา 2 ศอก ทิศตะวันออกยาว 3 เส้น 14 วา เป็นเนื้อที่ 5 ไร่ 1 งาน 45 ตารางวา

2. วัดไทร

ตำบลบางขุนเทียน อำเภอบางขุนเทียน ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่ม 79 ตอนที่ 84 วันที่ 11 กันยายน 2505 สิ่งสำคัญคือ

- หอระฆัง เนื้อที่ 36 ตารางเมตร
- กำแพงทอง เนื้อที่ 98.5 ตารางเมตร

3. วัดราชโอรสาราม

ตำบลคู้งแฝดเก่า ปัจจุบันเป็นตำบลบางค้อ อำเภอบางขุนเทียน (เดิมกิ่งอำเภอบางขุนเทียน) ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 66 ตอนที่ 64 วันที่ 22 พฤศจิกายน 2492 สิ่งสำคัญคือ โบราณวัตถุสถานภายในวัด

ศิลปสำคัญในวัดมีดังนี้คือ

- หน้าบันพระอุโบสถ เป็นลายปูนปั้นประดับกระเบื้องเคลือบจากจีน ฝีมือช่างสมัยรัชกาลที่ 3
- บานประตูมุกลายมังกรพระอุโบสถ
- รูปตุ๊กตาจีนกระเบื้องเคลือบขนาดใหญ่กว่าคนจริง ฝีมือช่างจีน
- พระวิหารรายรินน้ำ และจังหวัดการจัดลานวัดดงตงามมาก

หมายเหตุ

* เป็นวัดโบราณ เดิมชื่อวัด จอมทอง พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว แต่ครั้งดำรงพระยศ เป็นพระองค์เจ้าต่างกรม ทรงเรือและสถาปนาขึ้นใหม่ในรัชกาลที่ 2 สมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย ทรงพระราชทานนามว่า วัดโอรสาราม ปฏิสังขรณ์ต่อมา ในรัชกาลพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว

ประวัติย่อของวัดราชโอรส (จอมทอง) เป็นวัดที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์ วัดหนึ่ง สร้างเมื่อปี พ.ศ. 2363 โดยพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว เมื่อครั้งดำรงพระยศเป็นพระเจ้าลูกยาเธอกรมหมื่น เจษฎาบดินทร์ สร้างพูลเกล้าถวายให้เป็น อารามหลวง พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย จึงทรงพระราชทานนามว่า "วัดราชโอรส"

วัดราชโอรสารามมีลักษณะพิเศษ คือ เป็นวัดแรกที่เริ่มนำศิลปะชาติอื่นเข้ามาใช้ในการสร้างวัด เพราะทรงเห็นว่าของเดิมทำด้วยไม้เป็นส่วนใหญ่และผุพังง่าย ด้วยลักษณะพิเศษเช่นนี้ ต่อมาได้กลายเป็นที่นิยมแพร่หลายในการนำไปสร้างวัดอื่น ๆ อีกมาก เช่น วัดเศวตฉัตร วัดนางชี วัดนางนอง วัดอัปสรสวรรค์ วัดพิชัยญาติ และวัดราชนัดดาราม เป็นต้น ในสมัยนั้นมีผู้กล่าวชมวัดราชโอรสกันมาก ดังเช่นในกลอนเพลงยาวของพระยาไชยวิชิต (เผือก) แต่งชมไว้ ดังนี้

...อันวัดวาอาวาสประหลาดล้วน	ย้ายหลายอย่างโบสถ์วิหาร
ข้อฟ้าทางหงส์ทรงบูรพา	ไม่ทนทานว่ามักจะหักพัง
พระอารามนามราชโอรส	หน้าบันชั้นลดอย่างฝรั่ง
กระเบื้องเคลือบสอดสีมีผนัง	เป็นอย่างนอกออกปลั่งปลาบปลิว
ลางหลังตั้งวง เป็นทรงเก้ง	จีนสำเพ็งพวกแซ่แต่จิว
วิชาช่างจ้างทำ เป็นแถวทิว	แจกแต่จิวให้ตัวตั้งครวเลียง
หอรบซึ่งหึ่งที่วิหารราย	แยบคายมั่งคองทรงเฉลียง
ปูนผิวเต็มคิ้วยมิเกรียง	พระระเบียงยักอย่างมาข้างไทย
อุลลิกศึกษสงฆ์สองคณะ	คันธธุระนั้นอยู่เป็นหมู่ใหญ่
วิปัสสนาภูมิ เคียงเรียงกันไป	ที่จกรมร่มไม้รุกขมูล
แท่นศิลาน่านั่งบรกรรม	บำเพ็ญธรรมกรรมฐานที่ศูนย์
พระศรัทธาเป็น เต็มเต็มทุน	ยกทมนศาสนาสารพัด
เหลื่อมนุษย์สุดสร้างได้อย่างนี้	เป็นยอดทานบารมีโพธิสัตว์
พวกผู้ดีไต่อย่างไปสร้างวัด	เป็นทรงนอกออกวัดทุกแห่งมา...

น.พ ปากน้ำ, ศิลปในกรุงเทพมหานคร (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์

เนื่องจากเขตบางขุนเทียนมีพื้นที่อุดมสมบูรณ์จึงมีการใช้ที่ดินเป็นพื้นที่เกษตรกรรมหลายชนิดแตกต่างกัน ซึ่งแต่ละอย่างให้ผลผลิตที่มีชื่อเสียงแก่เขตบางขุนเทียน โดยเฉพาะส้มเขียวหวาน ในประเทศไทย ถ้าจะมีใครสักคนหนึ่งกล่าวถึงส้มเขียวหวาน ผู้ที่ได้ฟังก็จะต้องพากันนึกถึง "ส้มเขียวหวานบางมด" นามนี้ทุกคนรู้จักกันดีเพราะ เป็นเอกลักษณ์ประจำท้องถิ่นบางมดทีเดียว

ประวัติส้มเขียวหวานบางมด

บางมดเป็นชื่อแขวง ๑ หนึ่งในเขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร แขวงนี้ที่ชื่อว่าบางมด ประวัติน่าสนใจอย่างไรไม่ปรากฏแน่ชัด รู้แต่ว่ามีประชาชนอาศัยอยู่กันมาเป็นร้อย ๆ ปีขึ้นไป อาชีพของชาวบางมดนั้น เดิมทีเดียวมีการทำสวนและทำนาเป็นส่วนใหญ่ อาณาเขตของแขวงบางมด

ทิศเหนือ ติดริมคลองมหาชัย (คลองสุนัขหอน)

ทิศใต้ ติดต่อกับแขวงท่าข้าม เขตบางขุนเทียน

ทิศตะวันออก ติดต่อกับ เขตราชบุรีรณะ

ทิศตะวันตก ติดต่อกับแขวงแสมดำ เขตบางขุนเทียน

แขวงบางมดนี้ บางส่วนอยู่ในเขตราชบุรีรณะ ซึ่งแต่ก่อนนั้นเรียก แขวงบางมด ในเขตราชบุรีรณะว่า ตำบลบางมดใหญ่ หรือตำบล บางมด 1 อาชีพของชาวตำบลบางมดใหญ่นั้นส่วนมากทำนาทำสวนเป็นส่วนใหญ่ ทำสวนบ้าง เล็กน้อย แต่แขวงบางมดในเขตบางขุนเทียนแต่ก่อนเรียกว่า ตำบลบางมดน้อย หรือตำบลบางมด 2 ชาวบ้านที่อาศัยอยู่ทางตอนเหนือตำบลบางมดน้อย ประกอบอาชีพทำสวน เพราะเดิมนั้นเป็นพื้นที่ร่องสวนอยู่ก่อนแล้ว สวนส่วนมากก็เป็นสวนเบญจพรรณคือ ปลูกผลไม้หลาย ๆ ชนิดในแปลงเดียวกัน เช่น ส้มเขียวหวาน หนาม กล้วยน้ำบัว ส้มโอ เป็นต้น และตามคันดินรอบสวนปลูกมะพร้าวและมะม่วงไว้รอบ ๆ เจ้าของที่ดินได้อาศัยผลไม้ต่าง ๆ เหล่านี้เลี้ยงชีพกันตลอดมา ส่วนทางด้านใต้ของตำบลบางมดน้อยยังไม่เจริญเท่าใดนัก ชาวบ้านประกอบอาชีพทำนาเป็นส่วนมาก เพราะบางมดนี้ ลำน้ำ คู คลองมาก จึงทำให้มีน้ำอุดมสมบูรณ์ไม่ค่อยขาดแคลนหรือแห้งแล้งในเรื่องน้ำแต่อย่างใด

ต่อมานับเป็นร้อยกว่าปีแล้ว ทางตอนใต้ของตำบลบางมดน้อย ที่เคยทำนา
กันอยู่ ก็ยกเป็นร่องเพื่อทำสวน มีคนรุ่นปู่ ย่า ตา ทวด ได้ทดลองปลูกส้มเขียวหวาน
ขึ้นโดยการหาซื้อกิ่งพันธุ์ (กิ่งตอน) มาจากที่อื่น เช่น บางกรวย บางกร่าง และแถว
คลองบางกอกน้อย ที่ชาวบางมดเรียกกันว่า บางบนั่นเอง บางครั้งต้องไปหาซื้อมาจาก
ต่างจังหวัด เช่น เมื่อปี 2485 น้ำท่วมมาก ส้มในแถบชานกรุง เทพมหานครแทบจะไม่มี
เหลืออยู่เลย มีหลายรายต้องไปสั่งซื้อมาจากจังหวัดจันทบุรี และบรรทุกเรือเดินทะเลมา
เพราะขณะนั้นทางรถยนต์ยังไม่มี ชาวสวนได้ซื้อพันธุ์กิ่งส้มมาปลูกในสวนที่ยกขึ้นใหม่
ปรากฏว่า ส้มเขียวหวานเติบโตเจริญงอกงามดี ส้มมีผลตก มีรสหวาน และรสหวานกว่า
ส้มทางจังหวัดนนทบุรีมาก เพราะสภาพดินที่บางมด ดินค่อนข้างเหนียวและเป็นดินที่มีความ
อุดมสมบูรณ์มาก ซึ่งชาวบ้านเรียกว่า ดินล็กจืดล็กเค็ม มีการปฏิบัติบำรุงรักษาอย่างดี
การรู้จักใช้ปุ๋ย และการใช้ยาเคมีปราบศัตรูพืช และการกักน้ำก่อนเก็บผล จึงทำให้รสชาติขึ้น

ข้อแตกต่างของส้มเขียวหวานบางมดกับส้มที่ปลูกที่อื่น พอจะสังเกตได้เช่น

1. ชีวของส้มบางมดมักจะเล็กกว่า
2. ผลแน่นและเปลือกบางกว่า
3. ลูกและเมล็ดน้อยกว่า ชันบาง
4. ตอนผลเล็ก ๆ หรือยังไม่แก่ จะมีรสเปรี้ยว แต่เมื่อผลแก่เต็มที่ จะมี

รสหวานแหลม และรสเข้มข้นกว่า ไม่หวานจืด ส้มบางมดจึงเป็นที่นิยมของผู้ซื้อเอาไป
รับประทาน หรือเอาไปขายมากกว่าส้มที่มาจากที่อื่น ชาวบ้านจึงพากันเลิกทำนา หัน
มาทำสวนส้มกันมากจนส้มบางมดมีชื่อเสียงแพร่หลายไปทั่วประเทศ และยังเป็นที่ยอมรับของ
ประเทศใกล้เคียง

ในสมัยก่อน การขายส้มบางมดใช้นับจำนวนเป็นร้อยก่อนเก็บ ชาวสวนจะวัด
น้ำในท้องร่องสวนให้เหลือน้อย และกักไว้ประมาณ 15 - 20 วัน จึงจะเก็บผล ทำให้
น้ำในไส้ของผลส้มแห้ง รสจึงหวานแหลม และเก็บเข้ายุ้งไว้ได้นานถึงสองหรือสามเดือน
แต่ในปัจจุบันนี้ การขายส้มใช้ชั่งเป็นกิโล ชาวสวนที่ต้องการจะให้ได้น้ำหนักมาก ๆ จึงใช้
ปุ๋ยเร่ง และรดน้ำก่อนจะเก็บ จึงทำให้รสชาติและคุณภาพไม่ดีเท่าที่ควร

เคยมีบรรพบุรุษครั้ง ปู่ ย่า ตา ทวด เล่าให้ฟังว่า เมื่อครั้งพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 ทรงราชย์สมบัติอยู่ เคยเสด็จประพาสผ่าน มาทางบางมด เพื่อเยี่ยมเยียนชาวบ้านของพระองค์ ชาวบ้านได้ถวายส้มบางมดเป็น จำนวนมาก พระองค์ทรงเสวยและตรัสว่า "ส้มเขียวหวานบางมดนี้ รสชาติหวานดี มากกว่าที่อื่นที่เคยเสวยมา" เหตุการณ์ดังกล่าวนี้หาหลักฐานได้คร่าว ๆ ว่า ประมาณ พ.ศ. 2433 ในระยะนี้เองที่พระองค์ทรงปลอมแปลงเป็นสามัญชนออกไปเยี่ยมเยียนราษฎร ของพระองค์อยู่เสมอว่าจะอยู่กับใครอย่างมีความสุขหรือ เพื่อตรือนประการใด

ต่อมาการทำสวนส้มที่บางมดได้ขยายกว้างขวางขึ้น จนที่แขวงบางมดไม่มีที่ดิน จะปลูกได้แล้ว ได้ขยายไปทางด้านใต้ซึ่งเป็นแขวงท่าข้าม เขตบางขุนเทียน จนกลายเป็นสวนส้มเขียวหวานที่ใหญ่โตและมีชื่อเสียงมากที่สุดในประเทศไทย นับตั้งแต่สวนส้ม เขียวหวานบางมดได้มีชื่อเสียงทั้งในและนอกประเทศแล้ว ชื่อเสียงของส้มเขียวหวาน บางมดยังเคยมีปรากฏเขียนไว้ในหนังสือเรียนของเด็กชั้นประถม เมื่อประมาณ 40 กว่าปี ที่ผ่านมามีว่า ส้มเขียวหวานบางมดเป็นผลไม้ที่มีรสชาติดีที่สุดอย่างหนึ่งมากกว่าผลไม้ชนิดอื่น ๆ ของประเทศไทย

ในเวลาต่อ ๆ มา เมื่อมีงานประจำปีของประเทศไทยเรา เช่น งานฉลอง รัฐธรรมบัญญัติทุก ๆ ปี หรืองานเทศกาลอย่างหนึ่งอย่างใดที่ทางราชการจัดขึ้น และมีการ ประกวดผลไม้ชนิดต่าง ๆ ชาวสวนส้มบางมดได้ส่งส้มไปประกวดเสมอ และปรากฏว่า ส้มเขียวหวานของบางมดได้รับรางวัลที่ 1 เกือบทุกครั้ง

ศูนย์วิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

เขตบางขุนเทียน เป็น เขต เกษตรกรรมตั้งแต่สมัยโบราณ ประชากรมีอาชีพ
ในการทำนาและทำสวนผลไม้ต่าง ๆ แต่เดิมนั้นเส้นทางคมนาคมก็มีเพียงทางน้ำเท่านั้น
เมื่อเกษตรกรเก็บผลผลิตผลไถ้ก็นำมาค้าขายแลกเปลี่ยนกับสินค้าชนิดอื่น ๆ ทำให้เกิดตลาด
น้ำวัดไทรที่มีชื่อเสียงขึ้น วัดไทรตั้งอยู่ริมคลองสนามชัย มีลำคลองสายต่าง ๆ เชื่อมติด
ต่อกันทั้งทางเข้า ทางออกจนดูเหมือนเป็นวงกลม ตลอดทั้งทิศนิยภาพริมคลองที่ผ่านไปตลอด
เส้นทาง ทั้งวัดวาอาราม บ้านเรือนต่าง ๆ เป็นสิ่งแปลกตาแก่ชาวต่างประเทศที่มาพบ
เห็น ทำให้ตลาดน้ำวัดไทรมีชื่อเสียงกระจายไปทั่วโลก อาจเป็นได้ว่า ตลาดน้ำวัดไทร*
ช่วยทำให้คนต่างประ เทศรู้จักประ เทศไทยดีขึ้น

จากสภาพพื้นฐานโดยทั่วไปของท้องที่เขตบางขุนเทียนดังกล่าวมาข้างต้น รวม
ทั้งประวัติ เรื่องราวต่าง ๆ จะเห็นได้ว่าเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการเข้าใจลักษณะดั้งเดิม
ตามธรรมชาติของเขตบางขุนเทียน แสดงให้เห็นว่าพื้นที่นี้เป็นที่ราบลุ่มกว้างใหญ่ มีความ
อุดมสมบูรณ์ มีแม่น้ำลำคลองมากมาย ประชากรมีอาชีพหลักคือทำการ เกษตรกรรมมาตั้ง
แต่อดีต

*ประวัติตลาดน้ำวัดไทร

สาเหตุที่เกิดตลาดน้ำก็สืบเนื่องมาจากวัดไทรเป็นจุดรวมของลำคลองต่าง ๆ เป็น
ลำคลองที่ชาวบ้านตำบลบางขุนเทียน และตำบลใกล้เคียงที่อาศัยตามลำคลองเล็ก ๆ มารวม
ยังจุดนี้ได้โดยง่าย เช่น คลองบางกะเณาะ คลองบางประทุน คลองบางหว้า คลองตรง
คลองบางมด ฯลฯ ประการสำคัญที่สุดก็คือ ประชากรในท้องที่บริเวณนี้มีอาชีพในการทำสวน
ผลไม้ สวนพืชผักต่าง ๆ เมื่อใครมีสินค้าอะไรก็นำมาขายแลกเปลี่ยนกัน เส้นทางคมนาคม
ก็มีเพียงทางเรือเท่านั้น ต่างต้องนำสินค้ามาทางเรือขายแลกเปลี่ยนกัน บรรดาผู้พายเรือ
มารวมกันที่วัดไทรนี้ ต่างก็รู้จักมักคุ้นกันมาก่อนแล้ว เมื่อพบปะกันก็ทักทายปราศรัยอ้อมอ้อม
แจ่มใส ทำให้บรรยากาศในบริเวณคลองวัดไทรเต็มไปด้วยอหทัยศยไมตรีอันน่าประทับใจ
ใจแก่ผู้พบเห็น อีกทั้งสินค้าต่าง ๆ เหล่านั้นก็ เป็นของสดที่เพิ่งเก็บจากต้น จึงแลดูสวยงาม
น่ารับประทาน และราคาก็ถูก จึงมีผู้นิยมมาหาซื้อสินค้าเพิ่มมากขึ้น จนเป็นที่ทราบกันทั่วไป

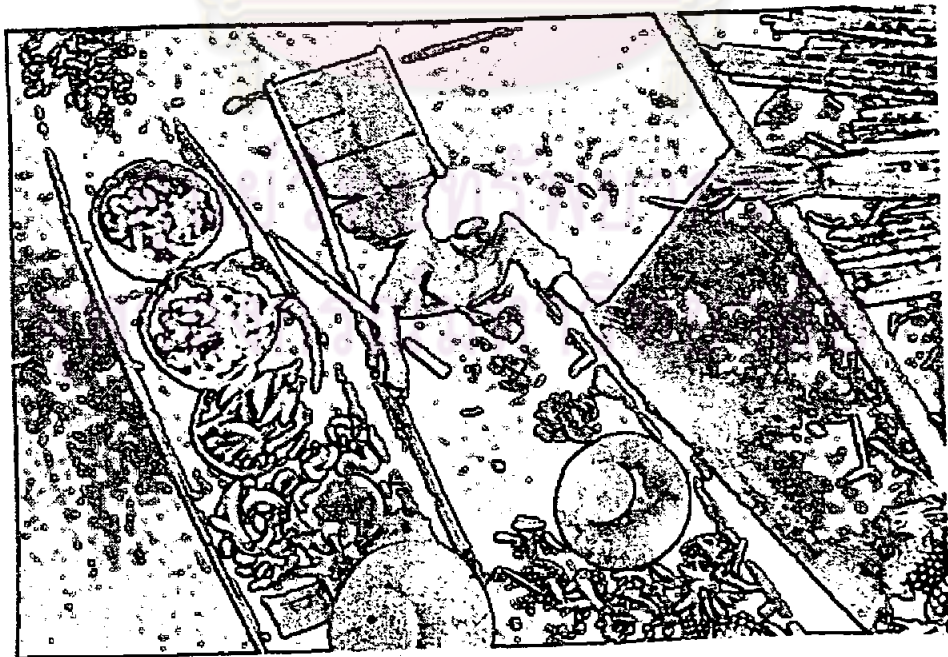
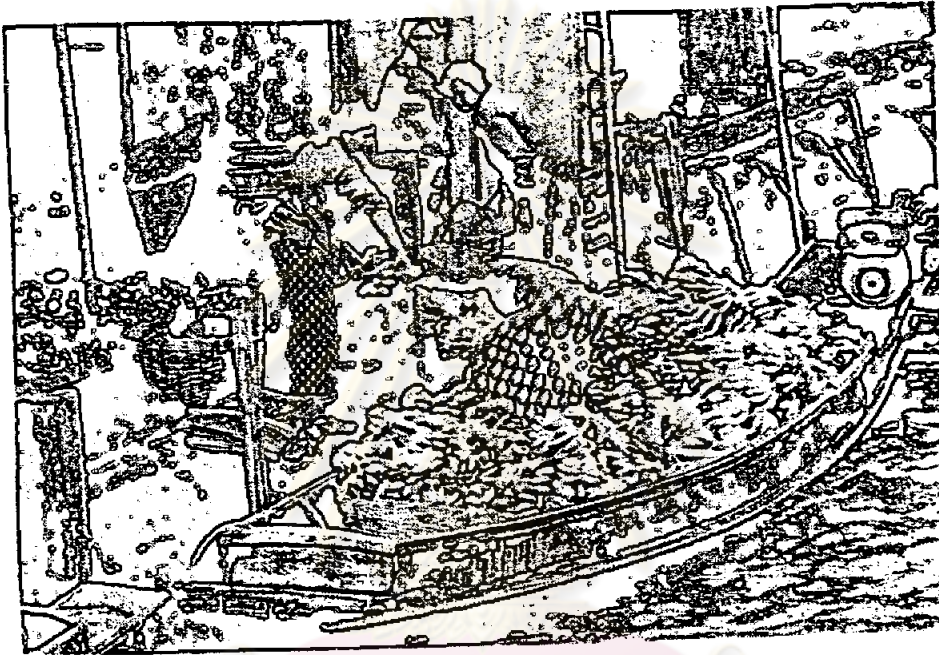
ข้อมูลหลายประการนำมาพิจารณาเกี่ยวกับเขตบางขุนเทียนในบทรนี้ ได้แสดงให้เห็นอย่างชัดเจนแล้วว่าพื้นที่ที่ศึกษานี้มีประวัติความเป็นมาตลอดจนลักษณะกายภาพเป็นแบบชนบท การประกอบอาชีพและการดำเนินชีวิตของประชากรก็เป็นไปในรูปแบบของสังคมการเกษตรซึ่งมีความสอดคล้องกับลักษณะทางธรรมชาติของพื้นที่ แต่ลักษณะดังกล่าวนี้กำลังเปลี่ยนแปลงไป เช่นเดียวกับเขตชานเมืองอื่น ๆ รอบกรุงเทพมหานครอยู่ในขณะนี้ เนื่องจากการขยายตัวของเมืองเข้าสู่พื้นที่ชนบทเหล่านี้ โดยเฉพาะจะเห็นได้ในเรื่องของการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินซึ่งจะกล่าวถึงในบทต่อไป.

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตลาดน้ำวัดไทร
แขวงบางขุนเทียน

ตลาดนัดสถานบันเกษตรบางมด

ริมถนนอนุรี - ปากท่อ

บ้านเกษตรกรรมคลองขุนราชพินิจใจ แขวงท่าข้าม

เสาหลัก เขตกรุงเทพมหานครในแขวงท่าข้าม

บ้านเกษตรกรรมคลองพิทยาลงกรณ์ แขวงท่าข้าม